

Ad animadversiones quas anonymus quidam [i.e. P. Laurenberg] in Angeli Salae Aphorismos chymiatricos conscripsit / Antoni Guntheri Billichij Frisij responsio.

Contributors

Billich, Anton Günther, 1598-1640
Lauremberg, Peter, 1585-1639

Publication/Creation

Lvgdvni Batavorvm : Godfridvs Basson, 1622.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/zhf53pks>

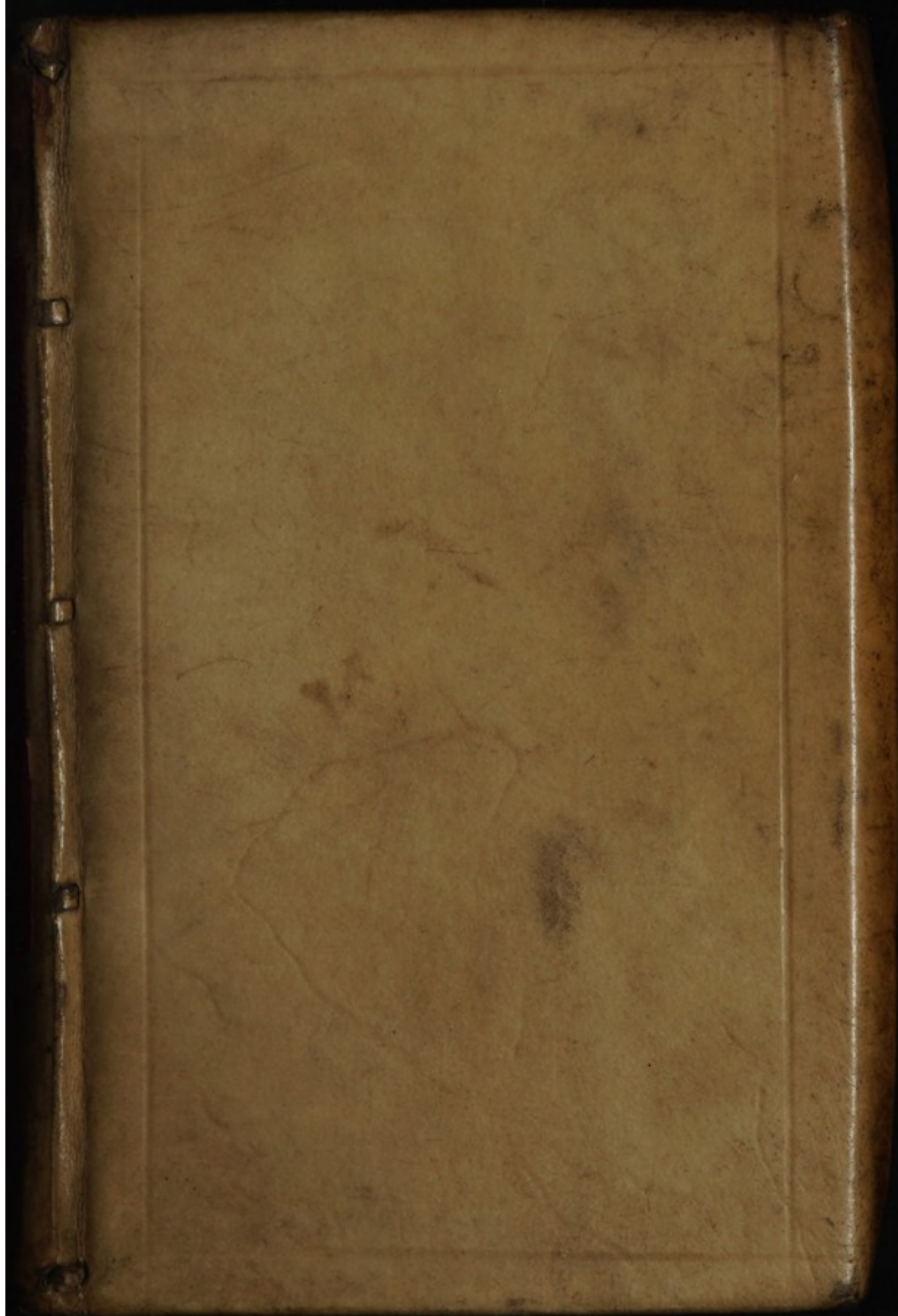
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

VICENTINI.
—
APHOR: CHYM:
1619.

BILLICHII
—
RESP:
A. SALÆ APHOR:
1622.

ISAACI.
—
OPERA
MINERALIA.
1600.

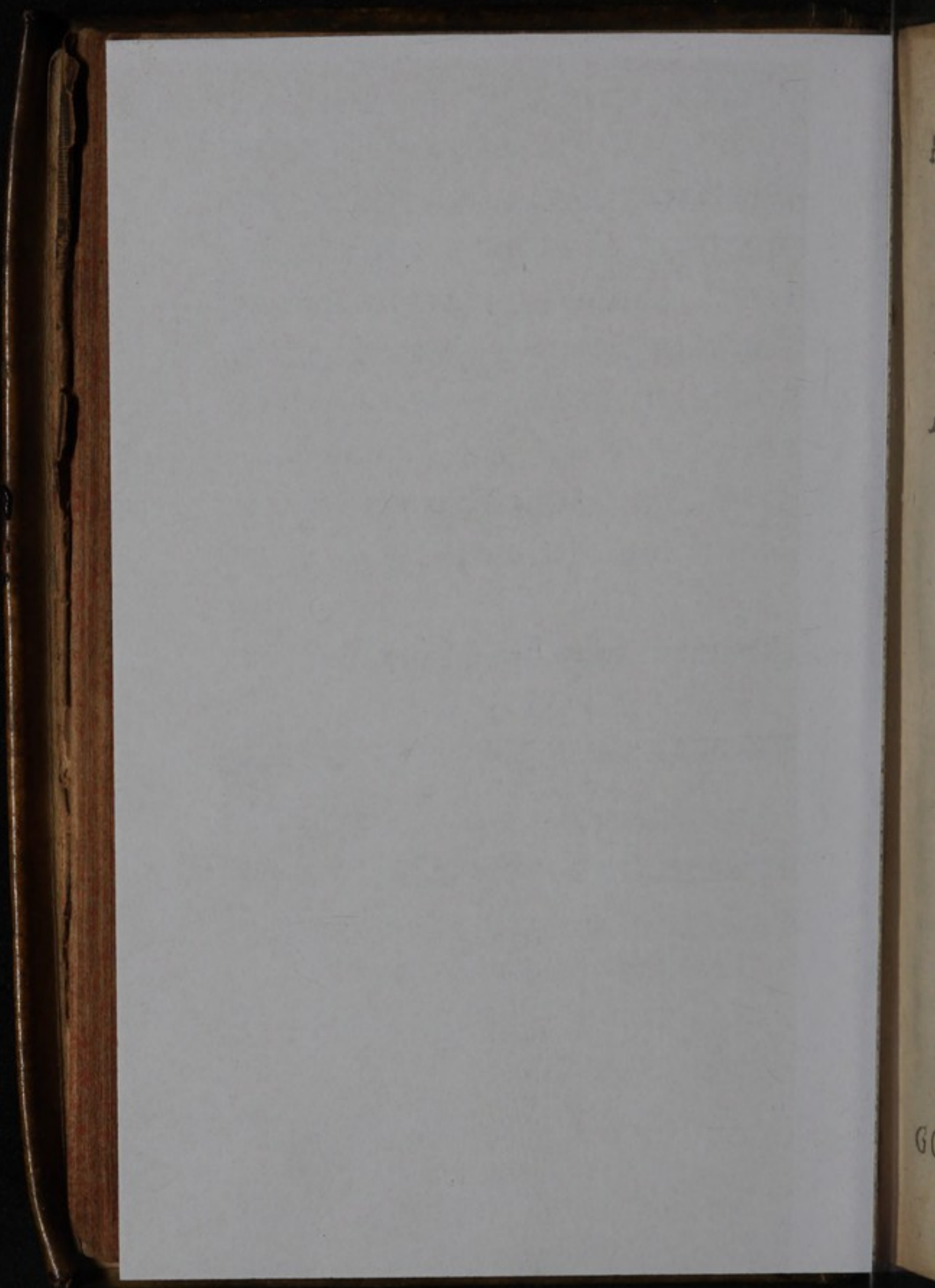
J J a 30

1791

1063
1775
D. 119.

A D
ANIMADVERSIONES,
Quas
Anonymus quidam
IN
ANGELI SALÆ
Aphorismos Chymiatricos
conscripsit:

ANTONI GUNTHERI
Billichij Frisij
RESPONSIO.

LVGDVNI BATAVORVM,
Excudebat
GODEFRIDVS BASSON,

ANNO M DC XXII.

ANNO DOMINI 1785

ANONYMUS

ANGELI SALA

ANONYMUS

ANONYMUS

ANONYMUS

ANONYMUS

ANONYMUS

ANONYMUS

ANONYMUS

ANONYMUS

Clarissimo ac Experientissimo Viro,
DN. ANGELO SALAE
VICENTINO VENETO,

Chymiatro famosissimo, Fautori &
Amico suo perpetim honorando:

SAL. & OFFICIA.

*Larissime Vir, Non ita
pridem nactus sum Ani-
madversiones, quas in
Aphorismos tuos Chymia-
tricos consarcinavit nasu-
tulus quidam aculeo: quas,
ut audio, suppresso suo nomine, hinc inde,
etiam in Academijs, spargit. Scilicet
aperto Marte tecum minimè congre-
di ausus, per cuniculos oppugnare tentavit
tum Aphorismos tuos, tum in ijs existi-
mationem tuam, ac laudem, quam a-
pud doctum & Chymiatricæ studiosum
quemque illi tibi pepererant. Ideo, ut ti-
midus canis latrat ac fugit. Ego cum
Animadversiones illas accuratius exami-
nassem, deprehendi in ijs solidi nihil, ra-
tionis ac experientiae parum, verborum
multum,*

4
multum, studio contradicendi instructa,
apparataque omnia. Cur ita statuam:
Scripto hoc breviter diludèque explicavi.
Quod tuo nomini inscribere & volui &
debui. Volui, propter observantiam in te
meam: Debui: tum propter beneficia,
quibus me tibi totum obstrinxisti; tum
propter ipsam Artem, in quâ me fideliter
candideque instituisti.

Tu vero, Clarissime Sala, hanc grati
officiosique animi significationem equi
bonique consule, meque tui observantis-
simum amare numquam desine, cum
primis Chymiatricæ studia, uti cœpisti,
ita deinceps strenuè promovere perge,
tam publici boni cupidus, quàm negli-
gens malitiôsæ reprehensionis. Vale.
Dabam Jeveræ 30. Martij ANNO
M DC XXII.

T. Humanit.

Officiosiss. & observantiss.

ANTON. GYNTHER BILLICH.

P R Æ F A T I O
A D
A N O N Y M V M.

NGELI SALÆ Aphorismos Chymiatricos, non potuisti tu tam avidè arripere, quisquis es, Anonyme Censor, quam oppositas Animadversiones tuas, exceperint, quotquot sunt illius cheiragogiâ ad Artis Spagyricæ cognitionem usi: utpote ex quibus hunc pro se quisque fructum percipere putaret, uti vel meliora docerentur, vel si hoc fieri non posset, saltem in ijs, quæ ex Salæ institutione rectè hauserant, magis magisque confirmarentur. Me certè inter alios ita affecerunt, ut de ipsorum Aphorismorum veritate non leviter in quibusdam dubitare inciperem, tametsi satis eam mihi tum vivâ Experimentiâ tum firmis demonstrationibus Sala comprobasset. Tam enim ingeniosè tam acutè de quibusdam disputas, tam graviter serio-

A ; que

que nonnulla convellere allaboras, ut in
tuam sententiam facilè pertrahas, etiam
invitum quemque, certe animi dubium fa-
cias, utri suum adfensum largiatur: Tibi,
an Salæ? Neque vero deest autocheirias
accuratissima exercitatio, per quam rerum
multarum earumque abstrusissimarum sci-
entiam minime vulgarem ac invidendam
longo usu videris eruisse, quâ ipsâ judicio-
rum aciem non leviter hebetes ac præstrin-
gas. Verum enim vero, ut quod res est fa-
tear, postquam singula inter se sollicitè
contulissem, subductis rationibus omni-
bus, visus mihi oppugnare quidem Salam,
nequaquam expugnare: quin imò contra-
dicendi studio sæpiculè plus nimis abripi,
ut aliquid dixisse videre, etiam, quum
nihil dixeris, sive me ita statuere cogat in-
genij mei imbecillitas rationum tuarum
subtilitatem non satis adsequentis; sive po-
tius ipsius veritatis ea vis sit, ut semel ani-
mo concepta tam altas deinceps radices a-
gat, nulla ut in contrarium machinatione
contentiosâ sese patiatur evelli. Itaque in
illas ipsas Animadversiones tuas hanc sum
responsionem meditatus, quam ut æquo
animo feras, nolo à te operosius petere,
neque etiam facti hujus mei causas prolixè
commemorare, quum existimem, idem il-
lud mihi in tua Scripta philosophicæ liber-
tatis

tatis jus esse, quod tu, quum Aphorismos Salæ invaderes, tibi usurpasti, & eodem in facto eandem seu veniam à placidioribus arbitris, seu culpam à severioribus utrumque nostrum reportare. Tuæ Humanitatis fuerit, ignoscere ultrò, quum videas, hæc quæ tumultuariò exaravi à tua illa elegantia esse aliena: ut quæ non in lyceo, uti tua fortè, nata sint, sed in rure, in quo procul à conversatione philosophicâ semotus, meliorem vitæ partem prodigo. Non mihi propositum, omnia minima maxima, quæ Animadversionem mereantur ex hisce tuis Animadversionibus studiosè colligere, & minutatim persequi: id enim nec operæ precium sit, nec exigui laboris: sed ipsa solummodo fundamenta indicare, quibus cum Aphorismorum veritas defendatur, tum argumentorum tuorum nodi dissolvantur. Quamobrem rem ipsam statim aggrediar, ab ipsis orsus tecum Instrumentis Spagyricis.

I. DVO INSTRUMENTA CHYMICA.

DVØ Operationum Chymicarum Instrumenta principalia constituit Sala: *Ignem* ac *Mensstruum*. Tu hæc minimè sufficere arbitraris, quia detur aliud terti-

um, Aër videlicet, quippe in quo frigidus Olea per Deliquium dicta confiant, Chry-
stalli quin etiam ex Succis Herbarum in
Cellâ concrecant, cujus denique ope Sa-
les Tartari Herbarumque solvantur. Ego
vero veluti Olcorum, quæ per Deliquium
vocant, Salium item resolutionem Aëris
humiditati, quàm frigiditati acceptam re-
ferre malo, quum frigoris potius sit con-
densare, coagulare, incrassare & constipa-
re; id quod in dicta Chrystallorum con-
glaciatione animadvertere ipse potuisti: Ita
non existimo, tantam te infantiam tribu-
ere Salæ velle, ut Aëris vim atque usum
in Chymia minime agnosceret. Agnovit
certè, ut vel ex solâ *sect. 1. Aph. 33. 36,*
42. 46. 47. videre tibi licet. Verum quod
Aërem Chymia Instrumentis minime ac-
censuerit, causa est, quod is causæ Instru-
mentalibus rationem minimè obtineat, quo-
niam non est in potestate Agentis prima-
rij, seu Artificis: Quanam ergo ratione,
quod Instrumentum per se non est, nume-
rasset in Instrumentis? Quamquam si quid
absurdi est, statuere, eundem Aërem, qua-
te nunc circa Salia constipatus est, ac aque fi-
cit, atque ita eadem quoque diffuere fa-
cit, Menstrui loco esse: Si inquam hoc
absurdum est, quomodo tute ipsum ab
absurditate liberabis, Menstruum illud
insipidum

insipidum tuum, quo solvi Metalla *Animadv. quintâ* gloriaris, nihil aliud quam *Aërem concretum* esse professus? *Aër* ergo tua ipsius sententiâ Menstruum est, quod quum tu tamquam insolens in Sala reprehendis, oblitus tui, temetipsum in eo una operâ redarguis. Frustrâ itaque times, Menstrui definitionem latius à Sala extendi: quam tu vide ne arctioribus, quam par sit, terminis cum *Beguno*, ex cujus *lib. 1. cap. 4.* eam exscriptisti, coerceas: *Menstruum*, inquis, *est omnis liquor, rerum extractioni serviens*: Itane Extractioni? cur ni & solutioni? Dic sodes, quando corpora in liquoribus secundum se tota solvuntur: e. g. Sol in Aquâ Chrysulcâ; Luna in Aquâ Forti; Sales in Aquâ simplice, vel, quando tu tuum Talcum ita dissolvis, ut ne atomon quidem ejus remaneat, quod gloriaris *animadv. 16.* Dic, inquam, quanam tum fiat Extractio? Nulla profectô; sed Corporis Solaris totius, Lunæ totius, Salium item Talcique Totorum dissolutio: Neque tamen propterea Aqua vel Chrysulca, vel fortis, vel simplex, vel liquor ille tuus, si quis talis est, Menstrua esse desinunt.

II. DE IGNI.

A Phorismo 14. scripserat Sala: *Ignem non posse rei suâ naturâ sicce & aride formam dare liquidam & aquosam*: Hujus enunciati veritatem oppugnas primum eo, quod Arena & Cineres fundantur in igne in humidam vitri formam, ideoque tum liquidâ formâ donentur. Si heri aut nudiùs tertius ad Spagyrices Exercitationem accessisset Sala, feriret eum fors frivola hæc instantia. Tu si rectâ ratione rem voluisses arbitrari, potuisses nullo negotio prima statim fronte adsequi, qualem is formam liquidam intelligat, stabilem videlicet ac permanentem, non fugacem isthanc & momentaneam, qualem in fusione res adquirunt, nec nisi in igne fusorio retinent, à quo simulatque remotæ sunt formam illam pristinam recuperant, liquidâ depositâ. Instas porro, & famosissimi nominis Chymicum ais ex Cineribus & Arenâ Aquam & Oleum editillare, siccissimos etiam silices moderato ignis calore in aquam transformare. Nugæ! Mirum verò, nisi is quoque funes ex eadem arenâ ne-
stat! Explica mihi hoc monstruosum, quomodo Arenam & Cineres dicere possis, esse res suâ natura siccas & aridas, omni-
que humore orbatas, & tamen unâ affirmare,
eisdem

ex iisdem Oleum & Aquam edistillari?

Animadv. 19. Principium hoc inculcas: Quod rei non insit, id rem de suo largiri minimè posse: Hic verò fateris: humorem Arenæ & Cineribus non inesse: quia eo sint orbata: Construe jam Syllogisimum, ut videas, quomodo tibi ipsi in os contradicas. Idem iudicium de propinquâ lapidis tui divini materiâ, de quâ quando nugari incipis, facis profectò, ut me tui misereat, in re usque adeò nihili & fabulosâ causæ tuæ præsidium aliquod collocantis.

III. MENSTRA INSIPIDA.

VTi Animadversionis tuæ tertiæ futilitatem agnoscas, operæ precium fecero, si *Aphorif. 18.* plenius aliquanto repetam. Dicebat inibi Sala, liquores insipidos & aquosos dissolvere Vegetabilia, Substantiasque Animalium vel per decoctionem vel per infusionem: Subjungebat, nolle se hoc ita accipi, quasi etiam substantias rerum Sulphureas elicere possint: Nec enim Aquæ cum Oleo adfinitatem intercedere. Hic quivis videt, loqui eum de viribus, quas in dissolvendo obtineant Menstrua Insipida: Nempe dissolvi quidem ab his substantias aqueæ & salinæ naturæ: nequaquam Sulphureas seu Resinosas. Ideoque

que tñ ELICERE, ex ijs quidem verbis, quæ satis evidenter præcedebant, restringendum erat ad certum illum eliciendi sive modum sive actum, qui sit interventu Dissolutionis, & in extractione specialiter dictâ, ut invenit Dissolutio illa nihil aliud est, quam liquoris dissolventis, ac rei dissolvendæ per totum liquorem illum æqualiter diffusæ ac permixtæ stabilis unio. In hanc unionem coire non possunt Menstrua Aquea cum Substantijs Sulphureis ac Resinosis. Docebat hoc Exemplo satis vulgari Aquæ, quæ nullo modo dissolvere Oleum potest, ut in unum coalescant, quandoquidem hoc illi perpetuò supernatat, ideoque quoad mixturem sive unionem nulla ipsis adfinitas intercedit. *Nihil enim pingue ab aquis excipitur, sed respuitur* ait Scaliger Exercit: 93. Interim vero non ignorabat Sala, uti Olea Thymi, Lavendulæ, Anisi, &c. destilles, frigidam suffundi oportere, quin imo *Aph. 30 s. 1.* disertis verbis idem prodidit. Sed, ut dixi, aliud est, elicere interventu Dissolutionis, aliud, Distillationis. Hisce ita constitutis, quanti futura sit objectio tua liquet. Cæterum, quod Oleum igneæ naturæ esse dixit, respexit ad qualitates tum calefacientem tum exsiccantem, quâ utrâque Olea pollent, tametsi alia alijs magis vel minus.

IV. METALLA in LIQVOREM
conversa, an manean simplicia?

A Phorismo 20. hæc habetur sententia:
*Metalla simul ac liquidam formam sunt
adepta, simplicia esse desinunt, neque absque
adjectione solventium in hisce formis exi-
stunt.*

Objicis primo *Mercurium*, quem abs-
que mixtione ullius rei in purissimum ac
limpidissimum liquorem redegeris. 2. *Fer-
rum*, quod in Vitriolum mox in crocum
redactum de facili liquidum fieri possit,
inque Oleum mutari loco frigidiusculo.
3. *Jovem Anglicum*, quem identidem re-
degeris in liquorem udum ac currentem.
Vbi mirari subit, quare non fusionem
quoque Metallorum tamquam quartum
idque Achilléum argumentum nobis ob-
tendas. Vidisti forte per eam simpliciter
ac per se liquefcere Metalla, & supra eam
vocabas ad partes, ubi alijs præsijs mala
tua causa destituebatur, posses forte for-
tuna hic quoque non parùm negocij nobis
illa ipsâ faceffere: sed ad rem.

Ad primum ergo responderi poterat,
quod Mercurius etiam per se ac suapte na-
tura liquidus sit, nec propriè Metallum,
sed ex vulgari Chymicorum opinione pars
essentialis

essentialis seu constitutiva Metallorum: ideoque eo ipso ab hoc aphorismo excludatur. Verum tamen ut, quod res est dicam, ego suaviter rideo utrumque tuum Experimentum tum illud de Mercurio, tum alterum de Iove Anglico, quem risum si tu mihi nuda tua & febriculosâ assertionem compescere coneris, nihilo plus egeris, quam si vel corvum te dealbasse vel nivem denigrasse glorieris. Quod Martis Vitriolum vel Crocum in frigido resolutum adtinet, miror equidem interrogationem tuam: Anne enim nesciebas tu, experientissime Spagyre, Martem in hisce formis omnibus subsistere merito *Spiritus Sulphuris*? Si nescis, tum numquam te Vitriolum Martis artificiale fecisse, vel si fecisti, quid faceres, ignorasse ultrò fateris. Claudat hanc Exercitationem hæc observatiuncula, tametsi, quod mirum sit, à tam perspicaci Censore non animadversa, quod nescio, quæ vel fortunâ, vel incuriâ, perperam certè & præter mentem Salæ in *Aph.* hunc 20. CONCHYLIA irreperint. Constat enim, ignis vi ex istis eliquari aliquantillum tum aquæ tum olei: idque expressissimè etiam Sala scripsit *Aph.* 40.

V. METALLA num solvi possint
in Liquore insipido?

Nimis licentiosè tibi videtur *Aph. 23.*
vim solvendi metalla omnibus indis-
criminatim liquoribus insipidis denegare:
Tu verò mihi multo calamitosius eundem
impugnare. Quid aurificum auctoritatem
Salæ tamquam Medusæ caput obvertis,
quam non pluris is facit, quàm fulmen de
pelvi? De liquore vero tuo insipido, quæ
magnificè & pomposè gloriaris, meræ sunt
splendidæque nugæ & futes affaniæ. Si
enim, ut ais, nihil aliud est, quam Aër con-
cretus, dic, quæso, quid in solvendo po-
tentior sit ipsa Aqua simplice?

VI. De MENSTRUIS COR-
ROSIVIS, quibus sol-
vuntur Metalla.

Quæ porro non sine supercilio mone-
re pergis, puerilia sunt. Modum u-
tendi intra corpus Corrosiva, etiam te ta-
cente, novit Sala. Noli timere, ne is sit
exiguæ frontis: tantum propriæ tuæ in
hisce alijsque animadversionibus parce.
Corrosivorum naturam ac differentias *A-*
phorif. 22. in genere Sala proposuerat:
Aphorif.

Aphorif. verò *seq.* eos redarguebat, qui omnibus omninò Corrosivis, promiscuè & indifferenter dicam scribunt. Quid ad hæc objectio illa tua de modo Corrosiva internè administrandi? Quid ille de blando & insipido Metallorum Solvente repetitus tuus Coccysmus? Nimirum, quod Asinus ad Lyram. Illud tantum rectè facis, quod *Aurum Potabile Francisci Antonij Londinensis* existimas non confieri nisi merito Corrosivi: quâ de re infra suo loco quædam aspergemus. Hic verò ultimo loco ridebimus, quod liquorem illum tuum solventem, fatearis esse insipidum, & tamen unâ intimo gremio vim fovere corrosivam aias. Erit igitur insipidus, simulque non erit insipidus. Erit aër concretus, simulque non erit aër concretus: Contradictio duplex.

VII. SACCHARVM à Spiritu
vini solutum.

A Nimadversio tua septima, quia inter aurigas vestrates tibi nata est, quid mirum si etiam ipsa nihil eruditione tuâ dignum sapiat? Quæro abs te, mi homo, utrum tu putes, vel aurigas vestrates purum & sincerum vini spiritum bibere, vel, si illi saccharum cum suo Vini Spiritu, quem

quem potant, aliquammodo commisceant, hanc esse veram perfectamque solutionem? Imò, qualemcumque illam solutionem vis spiritus non autem potius inhaerentis phlegmatis fieri?

VII. *Spiritus Metallorum
ardentes.*

DE Spiritibus Metallorum phlogistis, sive, ut tu ais, flammantibus videtur tibi parum sobriè ac solidè disputare Sala: At is vicissim, & quidem rectius arbitratur, tam ebriam ac stolidam animadversionem tuam non potuisse alibi, quam in eorundem Aurigarum vestratium profeuchis nasci. Ardentes istos Spiritus non puto esse separatos ex ijs corporibus, quorum Spiritus dicuntur, nihilum moratus, quicquid vel *Quercetanus in Defens. Hermet. med. cap. 16.* vel *Beguinus lib. 2. Tyrociniy cap. 4.* contra vel dicant vel sentiant. Quandoquidem non levi aliqua conjectura impellar, sed certa atque inconcussa hac apodixinitar, quod nimirum nulla possit fieri separatio alicujus rei ex corpore quodam, salvo nihilominus, atque integro manente eodem corpore, quod separationi substat. Ita namque simul destrueretur, & non destrueretur, quod implicat contradictionem. Iam

verò in spirituum istorum elaboratione sal-
vum atque integrum persistit corpus Me-
tallicum, quod hac ratione experire. Su-
me e. g. vel Cerussæ vel Minij q. s. affunde
Spiritus Aceti & solve totum. Solutio-
nes s. a. reduc ad consistentiam salinam.
Magisterium saliforme inde proveniens,
quod *Sal* vulgò vocant seu *Saccharum Sa-*
turni ad destillandum per Arenam vasi Re-
torto inde: Habebis Receptaculo Spiritum,
de quo loquimur, ardentem: Materiam
vero Capitis mortui similem quæ in Re-
torta instar pulveris subtilis restibilis ma-
net, exime, & cum Sapone vel Tartaro
calcinato, si opus sit, commisce: In igne
fusorio redibit tibi integer Saturnus, nullâ
sui parte mutilus aut mancus. Certè Spi-
ritu suo tamquam parte essentiali orbatum
plumbum, plumbum esse desineret, quod
tamen non fit: Quin potius si ipsi Capiti
mortuo denuò Spiritum novum Aceti af-
fuderis, eodemque quo antea modo pro-
cesseris, totiens liquoris ardentis copiam
fortiere. Vnde satis, opinor, superque li-
quet, Spiritus istos inflammabiles, non
esse elicitos ex ijs corporibus, quorum Spi-
ritus dicuntur. Reliquum ergo est, ut ni-
hil aliud sint, quam Spiritus Aceti hunc in
modum alteratus. Nec enim datur ter-
tium.

Tu tamen quæris, unde huic spiritui nova vis flammam concipiendi? Respondeo eam à se materialiter habet Aceti Spiritus, formaliter à Saturno, Iove, Corallijs, &c. Hoc volo nihil quidem Rei ardentis ex hisce corporibus extrahi in Spiritum Aceti, Interim tamen vim eum φλογισήν per id acquirere, quod cum istis corporibus jungatur, rursusque abstrahatur: quod quomodo fiat, id non magis explicabile est, quam quare Aqua Fortis cum Lunâ in Magisterium redacta flammam spontè concipiat. Ego malo in hisce alijsque naturæ miraculis ad commune illud ignorantiae nostræ asylon occultas proprietates confugere, quam absurdis opinionibus eorundem rationem reddere conari. Non itaque sequitur Spiritus Aceti habet à Plumbo, quod ardet: Ergo quod ardet in Aceto est Spiritus Plumbi. Habet enim hoc à Plumbo, ut dixi, ac demonstravi, non materialiter seu subjectivè, per participationem alicujus substantiæ inflammabilis, quæ in Plumbo præextiterit: sed dumtaxat formaliter.

Neque ratiocinatione tuâ quidquam aliud extorquere potes, quam Spiritus omnes acidos resistere flammis per se ac suapte naturâ: quod veluti nos facile largimur, ita hoc quoque indubitatae veritatis

esse arbitramur, quod iisdem spiritibus acidis ex accidenti possit vis *φλογισή* obtingere. Exemplo sit Aqua Fortis, quæ cum Luna in Magisterium redacta facilè, ut antea dixi, conflamat, tametsi per se non minus igni aduersetur atque aqua ipsa.

Postremò, quid te, quæso, iuvat *Aph. 24?* in quo hæc habentur, quod Spirituum acidorum quidam (QUIDAM, inquam ita fixari possint, ut Examen vehemētissimi Ignis sustinere valeant: Hæc Salæ sunt: Tu subsumis: Spir. aceti est Spiritus acidus. Ergo ita cogi densarique potest, ut ignem ferat fortissimum neque exuratur. Nempe tu ille ipse es, qui parum sobrie ac solidè disputas: Logici vapulare jubent quotquot Syllogismos cudent in primâ figurâ Majore particulari: Te ab hac pæna Aurigæ vestrates absolvent, quibus doctoribus hoc quoque disputandi artificium didiceris.

IX. SALES *Plantarum duplices* *utri præstantiores.*

S Alium extrahendorum modus est non unus. Conficiuntur enim vel per calcinationem modo satis noto: vel sine calcinatione ex Succis Herbarum. Accipitur Succus depurati copia, & ad spissitudinem
Syrupi

Syrupi coquitur: Post in loco frigido spacio bidui vel tridui subsidit substantia granulata & aliquantùm salsa, quæ siquidem terrestrior, coloreque sit obscuriore, semel bisve lavatur inde siccatur: Et hoc est, quod *Sal Herbarum essentielle* (quasi verò per calcinationem paratus non essentialiter sed accidentaliter plantis inexistet) vocat *Beguinus lib. 2. Tyrocinij cap. 17.* Ego verò ne mereri quidem nomen Salis censeo. Est enim non Sal herbæ, sed ejus quasi *Tartarum quoddam*, constans ex Sale & partibus herbæ tum mercurialibus tum Sulphureis, licet Sal prædominetur. Veritatem hujus adsertionis demonstrabit Vulcanus, siquidem enim huic negotium committatur habebis in Receptaculo pauculum partium Mercurialium & Sulphurearum: At quæ in vase destillatorio residua sit materies, modo vulgari soluta ac coagulata verum tibi Sal dabit, à reliquis Plantæ partibus, & residentia quadam terrestri sequestratum, quod nihilo Salibus cineritijs est præstantius.

Tartarus verò ille quam præ Salibus cineritijs prærogativa gaudeat: age, nobis, edissere. *Pollet*, inquis, *etiam qualitatibus Mercurialibus & Sulphureis*: Respondeo eas ob prædominium Salis in totum ferè obliterari: Deinde quum Sales Cineritios Tartaro illo nequaquam cedere qua-

litatibus Sala adfereret: qualitates salinas id est, quæ Sali quatenus Sali competunt, quales sunt incidere, detergere, adtenuare, aperire, urinam, sudores ciere, voluit intellectas, ut qui virtutes Totius Plantæ in uno Sale minimè quærebat, id quod docere te poterat *Aphor. 22. §. 2.* Quibus quidem virtutibus salinis Sal Cinerum non tantum non cedit Tartaro Succorum, sed & longo intervallo hoc post se relinquit, tuo ipsius testimonio. Quia enim dicis Sales Cinerum turgere non nisi natura salina, id est meros sales esse, fatearis unà oportet virtutibus quoque salinis longè efficacioribus & exquisitioribus eosdem polere. Auget enim qualitates salinas ignis, easque excitat in actum longè luculentiorum.

Instas porrò & Sales calcinatos nec colorem, nec odorem, nec saporem suæ Plantæ præ se ferre, contendis. Quod si verò inde aliqua calamitas sit, ea ipsis cum Salibus quoque succorum fuerit communis: in quibus si quis colorem Plantæ videat, plus quam Lynceus sit oportet, narisque plus nimis emunctæ, qui odorem persentiscat: De Sale vero res tam clara est, ut tu ipse, tui forte an oblitus, dari tibi aliquem in mundo Saleem postules, qui sapore suam Plantam referat *Anim. 22.*

Cæterum

Cæterum bonitatem saporis Salium in quonam consistere Sala puter, id facile intelligere erat in eodem Aphorismo ex opposita pravitate, quando videlicet ijdem sapore calcem referunt ac linguam corrodunt, quod faciunt, qui vulgo per calcinationem parari consuevere. Causa est, quod partem causticam in calcinatione contractam penitus retinuerint, quam artificiosè demere, & sequestrare novit peritus Spagyry, ut gustui non minus grati futuri sint, quam Tartarus tuus unquam esse possit.

Non sunt hisce multò meliora, quæ de Salibus porrò scribis, eos videlicet calorem, siccitatem, & acrimoniam suam ab Ignis vi induere cujus illæ propriè soboles sint. Parùm abes ab opinione *Jacobi Schegkij*, qui putabat partibus terreis propter solam combustionem accidere, quod falsescerent. Sed hoc ejus commentum facile confutatur ex eo, quod Sale omni elicitò, si residuos Cineres etiam vehementissimo igne calcines: nihil tamen Salis efficias: Ita Cineres quoque quatuor Imperfectorum Metallorum, Markasitarum, Antimonij, Coralliorum, Perlarum, Gemmarum &c. etiam fortissimo igne per se calcinatorum, insipidi sunt, falsique saporis prorsus expertes. Ad tuum Paradoxum regero:

regero : Omnia Salia esse calida & sicca, etiam ex parte acria, & hasce qualitates inesse ipsis suapte natura & per se, ab igne non nisi manifestari, acui, & intendi, minime gentium effici ac causari. Sume Tartarum illum tuum succorum, & per destillationem ipsi aufer, quantillum habet Mercurij & Sulphuris, cum quo coaluit : Si tum postea ex eo, quod in Vase Destillatorio remansit, citra calcinationem, sola solutione ac coagulatione interveniente Salem elicias, videas hunc non alijs qualitatibus præditum, quam quas dixi omnibus omnino Salibus inesse.

Ad ea, quæ ex *Aphor. 10. §. 2.* ultimo loco satis verbosè affers, breviter repono : Per incinerationem deperdi quidem qualitates à Sulphure & Mercurio rerum profluente : At verò, quæ ab earumdem Sale sint, in actum educi, eumque longè evidentior, atque in Tartaro illo succulento : Neque alio fine dividi à vero Chymico Vegetabile, quam ut proprietates, quas quodque trium illorum principiorum componentium per se ac sua natura obtinet, seorsim habeantur, ac, quantum ejus fieri potest, sine permixtu alienarum. Qui si isthæc principia ita separare tenter, ut integræ nihilominus herbæ qualitates integras in uno eorum separato omnes conservare

conservare velit, ridiculus sit, non minus atque is, qui Coagulum illud ex Succis herbæ alicujus Sal existimet, verè ac realiter à reliquis Plantæ partibus separatum.

X. *Iterum de SALIBVS.*

EX ijs, quæ jam diximus, patet Responsio ad Animadversionem tuam decimam. Nihil absurdi adversus *Quercetinum* urfit *Papius*, si de Salibus idem quod Sala statuit. Omnis Sal calidus est & siccus, facultatis detergentis ac aperientis. Neque quidquam refert, quod istæ qualitates alienæ sæpè sint à genio atque indole Plantæ. Annon *Rosa* est frigida? Neque tamen Sulphur ejus separatum seu Oleum stillatitium frigidum est, sed impensè calidum. Ita nihil involvit absurdi, partem aliquam à Toto separatam, qualitates etiam à Toto alienas nancisci. Neque Sales, quos *Succulentos* tu vocas, quâ quidem parte Sales sunt, alijs quam dictis qualitatibus gaudent. Etsi tu, præter dictas, alias adhuc qualitates, quæ quidem cum illis subsistere nequeant, in Sale latere existimas, eas, age, si vires, solidè nobis demonstra.

XI. *Varia adhiberi posse*
αἱ κατὰ βολὰς.

A Phor. 36. Salæ adfertio est: *Salem* Tartari esse adpropriatum Instrumentum precipitandi: Caussam hujus ibi unâ subnectit: Tu utriq̃ue injuriam magnam facis: Salæ verò maximam. Neque enim qui hujus scripta legit, ullo in loco videat, eum Sali Tartari soli præcipitandi officium adscribere. Poterat te hoc docere vel solus *Anatom. Vitriol. Tract. 2.* ubi de *Reductione* ex professo agit, Et solutionem Auri ab Argento, Hydrargyro; Argentum particulâ Æris; Æs à Ferro præceptis dari docet. Neque etiam ex Theoremate Salæ hæc objecta absurditas evinci potest. Anne enim propterea solum sit, quia adpropriatum? Consulere hîc debebas Logicent tuam, ut vidisses, quot sint modi Proprij, & deinde Topica Aristotelis, ut didicisses tot modis quoq̃ue dici appropriatum, quot Proprium.

Ratio deniq̃ue Aphorismo inserta satis proba est, saltem tu probè & solidè eam, ut potuisses, ita voluisses interpretari. Hunc ego pro te laborem subibo, ut tuæ miseriæ omni ex parte succurratur. Verba Aphorismi sunt: *Sal ipsius (Tartari) præditum*
qualitate

qualitate terrestri & spongiosa, cujus beneficio spiritus acres ab omnibus omnino liquoribus avocat ac imbibit, cumque ijs penitissime se unit. Atque hac de causa appropriatum est Instrumentum precipitandi. Siquidem oculos tuos adhuc usurpare potes, Eruditissime Anonyme, vides αἰολογίαν hanc non simplice sed duplici Syllogismo contineri, hoc quidem pacto: Prior talis est:

Quodcumque Spiritus acres ab omnibus omnino liquoribus avocat ac imbibit, cumque ijs penitissime se unit: id est appropriatum Instrumentum precipitandi.
 Sal Tartari Spiritus acres ab omnibus &c.
 Ergo Sal Tartari est appropriatum Instrumentum precipitandi.

Posterior vero Syllogismus est probatio Minoris propositionis: is ita procedit.

Omnis Sal præditus qualitate terrestri & spongiosa spiritus acres ab omnibus omnino liquoribus avocat ac imbibit cumque ijs penitissime se unit.

Sal tartari est talis Sal.

Ergo Sal Tartari Spiritus acres ab omnibus. &c.

Quid vis jam tibi, præclarissime Censor, quæ aliorum scripta suggillas, si quid proponant, tu non intelligis, vel si intelligis,

intelligis, quur tam absurda, tam perturbatè, objicis? *Infinita*, inquis, *sunt consimili raritatis constitutione, quæ non sunt vi precipitandi prædita*. At tu, si vir es, profer aliquod ex illis infinitis, & sub præmissis horum Syllogismorum legitimè & rationaliter subsume: fac, ut videamus illas *evgriæis*, & in ijs tuam sapientiam, cujus quidem non præclarum specimen edidisti, quando objicis, *multa esse vi precipitandi prædita, quæ non sunt spongiosa*. Pone enim ut verum sit, qualitati terrestri & spongiosæ immediatè, præcisè, & illimitatè Salam adscribere precipitandi officium, quod tamen non facit (ut ex resolutione Aphorismi Syllogisticæ constat) nihilominus tamen vel pueris Logicorum liceret hic videre & ridere, quam tu sis absurdus. Age, videamus hoc quoque.

Quodcunque est qualitatis terrestris & spongiosa est appropriatum Instrumentum precipitandi:

Mercurius e. g. aliæque tua multa non sunt qualitatis terrestris ac spongiosæ.

Ergo non sunt Instrumenta precipitandi.

Et Syllogismus, ut vides, in prima figura ex Minore negativa, quod nemo eorum, qui sub ferula sunt, nescit: vel si
in se-

in secunda figura fiat Syllogismus, erit ex puris affirmantibus:

Mercurius &c. sunt Instrumentum precipitandi.

Ergo Mercurius &c. sunt qualitatis terrestris ac spongiosa.

Apage cum puerili hac nugatione & illusione tua.

XII. *Ecquod Sal extrahi possit ex Corallijs, Margaritis, Conchylijs.*

NEgat Sala *Aphor. 40.* Salem ex Corallijs, alijsque cognatis corporibus extrahi similem Sali Vegetabiliū. Ratio ipsius est; Quia talis nullus ijs insit. Quod si enim inesset per calcinationem utique in aprium protraheretur: At Calx illorum Corporum, nulla Ignis vi potest falsescere. sed persistit ubique insipida. Frustra ergo de Menstruo sumus solliciti ad extrahendum tale Sal, si hoc ipso nullatenus prædita deprehendantur. Obijcis: posse Mercurium ac Sulphur ex ijs secerni: Ergo & Tertium Sal, quibus tribus omnia Corpora naturalia & proin etiam isthac constare fateatur Sala. Equidem, ut concedat: Omnia Corpora ex tribus istis coaluisse: Attamen juxta profitetur:

profitetur: hæc tria non inesse omnibus Corporibus *univocè*, id quod ponit evidenter *sect. 1. Aphor. 12.* & plenius explicat *Anat. Antimon. part. 2. f. 1. cap. 2.* De tertio illo Principio *Sale* hic loci quæstio est, quod in Corporibus admodum *ἀναλογικῶς* se habere experiuntur, quotquot in verâ non sophisticâ illâ rerum Anatomîâ defudant. Hi enim in Vegetabilibus plærisque & Animalibus Sal verè falsum & in aquâ solubile reperiunt: In Corallijs, Perlis, alijsque Conchylijs, posteaquam substantias Mercuriales ac Sulphureas separarunt, relinquitur illis Sali analogâ CALX, quæ nulla ignis vi adduci potest, ut veri Salis naturam saporemque induat. Ac quantumvis hoc nomine circumferantur Coralliorum ac Perlarum præparationes saliformes, cum spiriribus acidis præparatæ, istud tamen Sal non est ex corpore Coralliorum extractum, sed à Spiritibus acidis profectum, id quod duplici potissimum medio innotescit: Sume enim Coralliorum certum pondus: affusoque iterum atque iterum spiritu acido totum solve: Solutiones s. a. ad consistentiam salinam reductas pondera: Videbis plusquam triplo auctum esse pristinum pondus, nulla alia de causâ, quam, quod Sal suum in præparatione ista ad Corpus Corallinum deposuerint

rint Spiritus acidi. Quod ipsum Sal deinde per destillationem rursus secerni potest à Corallijs, ut hæc sub formâ lapideâ in Retorta relinquantur, aptaque sint denuò, & plus vice simplice in ejusmodi Sale eodem modo transformari. Corrige ergo quæ scribis, Corallia, Margaritæ, aliaque Conchylia Sale non minus donari, quàm Absinthium, aut Quercum, aut Hominem. Ex his enim calcinatis Sal extrahitur: ex illis idemtidem calcinatis nullus, id quod ab ipsa Experientia satis edocebere, ne opus sit demonstratione prolixiore.

XIII. TINCTURA CORALLIORVM.

DE Tinctura Coralliorum dissertationem prolixam instituis, in quâ disputas contra Processus aliorum, qui nihil ad Salam. Hic simpliciter statuit, sinceram Tincturam ex Corallijs, quin etiam Gemmis extrahi minime posse. Quia vero prævidebat, futuros, qui illud Theorema ægrè essent laturo, ideo addit nullo id contrario Exemplo posse convelli. Frustrâ fuisse hæctenus, quotquot hanc in rem operæ quidquam aut laboris posuerint, sola abstractio Menstrui, quo cum subsistit quicquid Tincturæ illius nomine obtruditur, edo-

tur, edocuit, ne quid dicam quam turpiter Solventia acida eam ad rem usurpent, utpote quæ constet integra corpora Corallina solvere, nihil quidquam ex ijs Tincturæ separando extrahere, quamquam fortuitò nonnunquam colorentur. Tu putas tamen hanc Tincturæ Extractionem factu non esse impossibilem: quia eam possideant, licet parcissimè, ut per centenas Coralliorum libras vix pauci rubræ Tincturæ scriptuli disseminentur: Et aliquot Gemmarum centupondia vix possideant Tincturæ paucas drachmas. Frustra itaque esse, qui ex uncijs aliquot sperent tincturam aucupari, cujus tantillum ex centupondijs eliciatur. Imo verò hoc ipsum est, quod demonstrari sibi tantoperè Sala postulat. Quamdiu ergo isthæc tua ratiocinatio vivâ rei demonstratione destituitur, ut ut satis lepidè differere videre, merum tamen principium petis, ac in vanum tuis conjecturis, nulli certitudini innixus, præjudicas Aphorismo. Quod si, ut ais, parcissimè & leviter permixta hisce corporibus est Tinctura, undenam insignis ille color? Hoc concilia.

XIV. TINCTURA, SAL, LIQVOR
Lapidum preciosorum.

Nihil jam superest in *Animadv. tua 14.* nisi id quod de Liquore Gemmarum habes, quem quum Sala negat ex Lapidibus separari, videtur tibi tum naturæ tum Experimentiæ bellum indicere: Tu vero mihi & Arti plus tribuere, quam præstare illa possit; & temere ad Experimentiam provocare, quam nullus proferre potes; & rationibus admodum miseris velitari. Ars certè non valet tantum ad resolvendum, quantum natura ad coagulandum; Motusque naturales longè sunt faciliores motibus seu actionibus ab arte excitatis: Illi enim sunt à Principio interno; Hi ab externo: Ideoque primò animadversionem meretur id, quod scribis, *eadem facilitate*, qua Archæus naturæ concrefcere Gemmas fecit, easdem posse resolvi ac liquefieri ab artifice.

Secundo, utut concedam Lapides ex liquido in duram compagem concrefcere: quod tamen non sine caussa in dubium vocari poterat, quum meram terram sapere plerique videantur: Inde tamen non sequitur, quicquid ex Liquido concrevit, ab Artifice posse in liquorem transmutari. Ex-

C

empla

empla non conquiram multa. Sufficit unum hoc de Auro: quod ex Mercurio minerali re scilicet liquida constare, non nemo Chymicorum statuit, quorum tamen nemo inventus est hactenus, qui liquidam Auro formam, in qua per se & sine additamento subsisteret, potuerit donare: tametsi non desint, qui id profiteantur, homines misericordia digni.

Nec, quia glaciei formam referunt gemmae, ideoque velut glacies resolvi possunt. Turpe est viro cordato, adeo externa rerum specie ac umbris decipi. Inquis: *Viros omnino aëro extitisse, qui id artificij tenuerint*: Respondeo, non magis me illis, quam tibi credere, nisi, quæ dicitis, vel ipso effectū comprobetis, vel saltem eorum reddatis veram rationem ac evidentem: cujus in hac animadversione ne leve quidem vestigium video. Nam quod tali calore, abs quo granum tritici in plantam segetemque assurgit, dura illa vasta que compages resolvi possit, ijs persuadeas, qui, ut Satyricus ait, nondum ære lavantur. Non magis hoc tibi credimus, quam tu *Vendlero, Fioravanta, Astrologisque illis*, Aurum vi caloris animalis resolvi *Animadv. 21.*

Postremo, hic quoque discite, aliud esse *separare* Liquorem ex Lapidibus, aliud lapides in liquorem *transformare*. Diversissima

ma

ma hæc sunt, licet abs te pro uno eodemque habeantur. In separatione fit Liquidum à non liquido Diacrisis sive secretio: In transformatione, Lapidum à consistentia sicca ad liquidam secundum se totos metabasis.

XV. MAGNES.

DE Arcanis Magnetis quum ampullaris, venit mihi in mentem illud Satyrici.

Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.

De Calcinatione vero Magnetis ita statuere videris, uti vel quid *calcinatio* sit, nescias, vel *Paracelsum* non intelligas, vel utroque simul modo pecces. Adscribemus locum ipsius Paracelsi, non ex istis *de Magnete Fragmentis* (quæ tu *Operis* nomine citas) in quibus nihil eius rei habetur, sed ex opere *de Naturâ Rerum Lib 7. de Transmut: in fine*: Ita ille ibi: *Desgleichen solt Ihr auch wissen von den Magnet / daß derselbige auch in zehenfaltige Krafft vndt tugende mag transmutiret werden / vnd ist solcher Process also / nemlich daß du nimmest den Magnet vndt ihn in ein tholfewer halb glüest / also daß er gar heiß gemachet werde / vndt doch nicht glüe. Vnd alsobalt mit Oleo Croci Martis ableschest.* Hoc ipsum Experimentum num ita se habeat nec ne, meum non est hoc loco disquirere: Tuum autem, videre, an vel verbulo hic Calcinationis meminerit Paracelsus. Detinere iubet Magnetem in igne Carbonum, usque quo semi igniatur.

ut ita loquar, sic ut ferventissimus quidem evadat, nec tamen omnino ignitus: hoc-cine tu Calcinationis nomine censebis? A-bi tu prius, & ex eodem auctore, quid sit Calcinatio discce, *ex eodem libro in Principio.* Nun werden durch das calciniren alle Metallen/ Mineralien/ Stein vnd Glas ꝛc. vnd alle Corpo-ralische dinge zue Kalck vnd aschen/ vnd geschicht mit offenharen/ lustigen vnd starcken flammens-ferwer / dardurch alles zähes weiches vnd säistest Erctreich zue Stein gebrandt wirdt/vnd alle Stein zue Kalck / wie wir dan sulches erfahren/ vnd sehen in Haffner Offen/ Ziegelöffen vnd Kalcköffen ꝛc. Age confer jam hæc cum illa Magnetis igni-tione Paracelsica, & Objectionis tuæ mi-seria clarissimè dispalescet. Ita namque ra-tiocinabere: Quod Sala dixit Magnetem per calcinationem virtutis suæ adtractricis jacturam facere, id falsum est, Quia Pa-racelsus ait, eundem imperfectè ignitum, & post in Oleo Martis extinctum decuplo reddi fortiozem. Hæc videlicet non magis cohærent, quàm ægrorum somnia. Quod si tu verâ calcinatione, quam ex Paracello te docui, Magnetem redegeris in calcem, nihil falsi Salam scripsisse reapse cognove-ris. Vltimo quid de *C.* tuis ferri statuen-dum sit, id innuimus per ea, quæ ad Ani-madv. tuam quartam annotavimus.

XVI. *Talcum*.

Non possum tibi hic præstare Oedipum, qui tua de *Talco albo* ænigmata explicet, multo minus num sese ita habeant, quæ tu hic narras, disquirere, quum nolis intelligi. Hoc præstare possum, ut etiam si illa vera essent, quod tamen adhuc nego, veritati ob id aphorismi nihil decederet. Fuit enim ostensu essent *equivocationes* in Vocabulis Calcinationis, Solutionis, Liquoris, quibus tu Aphorismo illudere præsumas: tum etiam ineptitudo monstrari poterat tui *Cosmetici*, quod de Talco tu extraxisse putas, quum non sit nisi Sal quippiam Corrosivum in liquorem resolutum, idque extrinsecus Talco adveniens, neutiquam ex hoc separatum: quod pro nitore insignem aspredinem faciei conciliet.

Verum hac de re tum demum contra te agam, quando horribili tuo Secreto rectorium illud detraxeris, neque ut Talpæ in Sole deprehensæ solent, tenebras quæficis. Nunc tantum tria monebo.

Primum est, ut exactius paullo discas, quid sit *Calcinatio*. Putas te rem factam habere, quando Talcum redegeris in formam talem, ut quis fateatur, se ne Talcum quidem agnoscere, atque id nullo umquam

artificio reduci possit ad indolem pristinam: Si hoc est calcinare, solo ego pistillo possum calcinare Gemmas, Corallia, Perlas; solo inquam pistillo: quia ita hæc in pulverem comminuam, ut fassurus sis (verba ipsissima tua tibi reddo) te ne quidem agnoscere Gemmas, Corallia, Perlas, atque tu hæc numquam reducturus sis ad indolem pristinam. At istiusmodi pulverationem sive triturationem nemo, nisi tu fortè, idque nimis insolenter ac ridiculè, calcinationem vocaverit.

Secundum est, non ignorare me *Scaligerum* Olei ex Talco extrahendi artificium profiteri *Exercit. 161. sect. 1.* & quidem sine Alembico *Exercit. 104. f. 7.* Verum, quum is modum extractionis non expresserit, quid non jure merito dubitemus? Tu si nihilominus illius auctoritate Salæ sententiam evertere sategeris, non indignare, nos quoque eâ ipsâ tuam Calcinationem demoliri. Scribit enim idem *Exercit. 104. sect. 7.* Talcū non calcinari nisi igne vehementissimo: Ideoque tu etiam dele hanc sententiam, quâ prodidisti, te igne non vehementi, & quinque duntaxat prunis Talcum absumere: Vel, si hoc vis ratum haberi, nihil obstante Scaligeri auctoritate, patere quæso eodem in negotio, eadem tecum libertate frui Salam, ut non magis Scaligeri auctori-

auctoritati adstrictus sit, atque tu es ipse.

Tertium, quod te volebam, hoc erat. De *Talco ruffo* quædam Animadversioni tuæ affuisti, quæ etsi ad Salam minime pertineant, ut qui de solo Albo Aphorismum suum conscripserit: Tamen quia de Talco albo ingenia nostra tam liberaliter exercere voluisti, pro antidoro ego ostendam multo justius tuam illam de Ruffo dissertationem castigari. Ita differis: *Reperiri in Talco ruffo, frustulum aliquod primi Entis & radicalis Sulphuris Auri. Nam sic fore creditum est, Mineralia, in qua agendi potentiam exercet Aqua Regia gravida esse Auri quodam semine: Siquidem in alia vix quam in Aurum operetur.* Siquidem serio hæc scribis, ego quidem nihil quicquam hac sententia vidi monstrosius: utpote quæ præsupponat esse præter Aurum alia Mineralia, in quæ agendi potentiam exerceat Aqua Regia: simul etiam solum Aurum ab hac eadem pati velit asseverare: Vel hæc sibi non constant, vel ego in hac subtilitate cecutio. Vix te hic à manifestâ contradictione quidquam liberabit, præterquam salutaris illa vocula *Vix*, animi vacillantis, ac trepidantis tum indicium tum effugium: Tum verò à nugatione nulla te unquam subtilitas exemerit. Experiamur efficaciam tui argumenti:

Omnia mineralia in quæ agendi potentiam exercet Aqua Regia, gravida sunt Auri quodam semine.

Talcum ruffum est Minerale, in quod agendi potentiam exercet aqua Regia:

Ergo Talcum ruffum est gravidum Auri quodam semine.

Major, quia incerta est, ided indiget probatione, quam tu dare vis per id, quod dicis Aquam regiam in alia (Mineralia) vix quam in Aurum operari. Ergo ut omnem hic tergiversandi occasionem tibi præcidam, dico te per voculam illam Vix intelligere, vel, quod in solum Aurum operetur Aqua Regia, vel quod in Aliud Minerale præter Aurum: Si prius, contradicis tuæ ipsius Minori; contradicis Experientiæ, falsum enim tum fuerit ex Antimonio verum & combustile Sulphur per solam aquam Chrysulcam elici, falsum itidem, Martem in tenuissimas lamellas ductū in Aquâ Regiâ penitus dissolvi, solutionemq; de se præbere coloris plane aurei, non minus atque tuum illud Talcum: At hæc vera sunt & Experientia ipsa constant: Falsum ergo fuerit prius illud, Et per consequens verum posterius: At tum Principium petit probatio Majoris: immò vero miserrimè nugatur, Nimirum, omnia Mineralia in quæ agendi potentiam

rentiam exercent Aqua Regia, esse gravida semine Auri: Quia Aqua Regis in alia Mineralia operetur, præter Aurum. Hoc, inquam, est turpissimè nugari. Quin potius rectissimè invertitur Argumentum hoc papæ: Quia videlicet aqua Regia in alia Mineralia præter Aurum operetur, Ideo non omnia Mineralia in quæ agendi potentiam exercet Aqua Regia, gravida esse semine quodam Auri: Atque ita vere contradicatur Syllogismi tui propositioni Majori, quæ tum nonnisi particulariter vera est, monstrum in primâ figurâ. Quicquid hic responderis, perinde est, Tuum argumentum nugatorium est, manet, æternūque manebit.

Secundò, quæsitus tu, quare de Argento subjeceris, illud ab Aqua Regiâ nihil pati, quidnam respondebis? An quod ita probare volueris tuum cacodoxum, Aquam Regiam in alia vix quam in Aurum operari? At hoc est argumentari à particulari ad universale, ab uno ad omnia.

Tertiò, Cumque tam Lunam quam Aurum solvi dicas in blando & insipido illo Liquore, *Animadv. quintâ*, deque Auro idem repetere non dubites *Animadv. 21*. Certè falsum fuerit, quod hîc asseveras, Argentum *solum* ab Aqua forti pati, Aurum *nullo* solvi Menstruo, quam dicto Regali: Aut illud falsum fuerit: Vel, ille Liquor insipidus

erit tum Aqua Fortis, tum etiam Regalis, & sic minimè insipidus; vel Aqua Fortis & Regalis erunt insipida; vel quod verius esse credo, tu, quid scriberes, quum tot contradictionibus miserrimè te intricares, juxta cum ignarissimis scivisti.

Quartò denique Solutio illa tua Talci ad siccitatem redacta, pulvis evadit minimè omnium flammam concipere idoneus: Illi ergo *sulphuris* nomen tam bellè competit, quam tibi boni Logici ac Chymici. Sed ab eo ab hac tuâ jucundâ speculatione, & quia ita vis, confero me hinc tecum ad Vitriolum.

XVII. DE VITRIOLI generatione.

Sala cùm Analyfi spagyricâ, tum Genesi
Seiusdem artificiali edoctus, statuit quatuor diversa Corpora ad compositionem Vitrioli concurrere: *Aquam* videlicet, *Spiritum Sulphuris Mineralis*, *Metallum*, idq; vel *Ferrum* vel *Cuprum*, denique portiunculam quandam *Terra*. Hæc quatuor vi solvente & coagulante Spiritus Sulphurei ad unitatem certam redigi, redacta constituere Vitriolum: Unitatem illam non consistere in alio, quam quod materialiter, nequaquam formaliter, accidentaliter, non essentialiter unum Ens faciant. quum illæ partes componentes sub suâ quæque formâ propriâ, aduque

actuq; naturali integro servantur in Vitriolo: quas & facile Ars de integro segreget, & seorsim sub sua quamque formâ redire faciat ad istiusmodi unionem. Itaque ex sententiâ Salæ Vitriolum non est *formaliter unum Ens*, sed quatuor distincta Entia, intime quidem & secundum minima naturalia, attamen non nisi materialiter & accidentaliter unita: Atque hoc quidem sensu *accidentaliter & fortuito* Salæ coalescere dicitur Vitriolum.

Hiscæ præmissis, facillimè satisfieri poterit argumentis tuis, quibus in Salam arietas,

Primum est ab absurdo, eoque *duplici*. Per hanc enim opinionem tum renâscitū putas, veterum Philosophorum errores, qui fortuitis casibus omnia nasci ac denâscī, surgere & oriri opinabantur; tum omnem Philosophiam Peripateticam corruere, quæ certas rerum causas non incertas profiteatur. Times videlicet ne cœlum ruat. Quasi verò non *Aristoteles ipse lib. 7. Metaphy: cap. 7.* expressissimè prodiderit; *In ijs, quæ tum ab Arte tum à Natura fiunt, quadam existere CASU*. Veteres verò Philosophi ut *Empedocles & Democritus* existimabant naturam non agere propter finem, sed omnia in rerum natura casu fieri, vel ex materiæ necessitate, vel temerario quodam impetu, contra quos gravissime *Aristot.* disputans

Lib. 2

Lib: 2ª Phys: demonstrat omnia opera naturalia ad certum destinatumque finem contendere. Applica jam hæc ad propositam Salæ sententiam, videbis eum in Anatomia Vitrioli disertis verbis profiteri: *Vitriolum procedere à providentiâ summi & æterni Creatoris ad humani generis bonum.* Ergo etiam ad finem: Ideoque non facit Salæ vel cum Democrito vel Empedocle vel alijs, qui finem ex censu causarum naturalium tollere volebant: id quod primò erat ostendendum.

Secundò: à Salæ non destruitur sed potius adstruitur Peripatetica Philosophia, uti non tantum ex dictis patet, verum etiam ex eo, quod certis definitis ac determinatis Principijs, tametsi sub unione accidentali conjunctis, Vitriolum componi constanter pronunciet. Quomodo ergo is vel desita jam olim veterum Paradoxa recoquat, vel Aristotelicam Philosophiam demolitur, cupio mihi clariùs abs te demonstrari.

Tertio: neque Salæ vult Vitrioli generationem esse accidentalem eò, quod tres diversæ substantiæ ad eam concurrant, uti tu ipsi affingis: sed quod illæ ipsæ substantiæ maneant sub suâ quæque forma integrâ, actuque absoluto in vitriolo: id est, materialiter dumtaxat, non formaliter unum fiant, contra quam fit in *Auro, Argento, Antimonio*, alijsque quamplurimis Mineralibus, quorum

quorum principia constitutiva, quoniā Ens formaliter unum faciunt, ideo eorum generatio toto genere a Vitrioli diversa sit, necesse est.

Quartò ita argumentaris :

Rerum fortuitarum & ex accidenti provenientium, nulla potest esse certa scientia, nulla cognitio :

Vitrioli certa est ac minime fallax scientia :

Ergo vitriolum non est fortuito & ex accidenti generatum.

Respondeo: *Major sese ipsā evertit :* Nam si nulla est rerum fortuitarū & accidentaliter provenientium certa cognitio seu scientia; Non potest quoque certo de ijs sciri sive cognosci hoc, quod nulla sit earum certa cognitio sive scientia. Quicquid dicas, oportet te aliquam de ijs certam cognitionem sive scientiam relinquere: & sic tuæ ipsius Majori contradicere. Præterea ita contra tuam Majorem argumentor :

De quacunque re certo scitur hoc, illam esse accidentaliter compositam, ejus est aliqua certa cognitio, aliqua scientia :

Atqui de rebus accidentaliter compositis scitur hoc, quod sint accidentaliter composita:

Ergo

*Ergo rerum accidentaliter compositarum est
certa aliqua cognitio, aliqua scientia.*

Et per consequens Major tua non nisi
particulariter vera:

Ad *Minorem* tui Syllogismi respond:

Duo esse quæ de vitriolo doceat Sala: pri-
mum est, modus *Analyseos*; secundum, mo-
dus *geneseos* ejusdem; quæ duo de ijs, quæ
accidentaliter composita sunt, sciri certò &
cognosci posse, nisi tu nolis, omninò ar-
bitrabimur.

Ex hoc *quintò* aliud argumentum depro-
mis hunc in modum:

*Quicquid fortuitò generatur, id nec semper
fit eadem ratione, nec sibi perpetuo est simile.
Vitriolum semper eadem ratione fit, & sibi
perpetuo est simile.*

Ergo Vitriolum non generatur fortuitò.

Respond. Si per *fortuitam generationem*
intelligas talem, qualem veteres olim Phi-
losophi somniabant, facile me tibi totum
argumentum elargiri, ut quod ad Salam
minimè adtineat: Sin ejusmodi compo-
sitionem, quam tibi supra explicavi, Major
non est universaliter vera: Nam non omni-
um quæ accidentaliter componuntur, ea est
ratio, ut quodvis cum quovis uniatur, sed
certa

certa plærorumque ac determinata. Exempla tibi ex hisce tuis animadversionibus proferam. Suprà fatebaris Aurum non solvi, nisi in aquâ Regia; Argentum non nisi in Aqua Forti; Talcum ruffum non nisi in eadem aqua Regia suam Tincturam deponere. At verò in hisce solutionibus unio Auri & Aquæ Regalis; unio Argenti & Aquæ fortis; unio Substantiæ ruffæ Talci & Aquæ Regalis; Hæ, inquam, uniones, quid quæso sunt, quam accidentales. Ex tua ergo ipsius sententia, *quoddam* quod est accidentaliter compositum fit semper atque eadem ratione & sibi perpetuo est simile. Atque ita falsa est tua Major,

Deinde neque te nescire credo, Vitriolum aliud artificiale esse, aliud naturale: Hoc vel in formâ liquida seu lixivio quasi quodam sub terra præparato inveniri & extrahi; vel ex ipsâ terrâ sub solida sive massa sive Materia (quam dissolvunt Artifices, priusquam Vitriolum separare possint) erui. Aliud porro participare de Ferro, aliud de Cupro, aliud de Vtroque, Artificiale etiam de Argento confieri: horumque ipsorum Metallorum in alio multum, in alio parum contineri; Aliud cærulescere, aliud viridescere, aliud albescere; aliud Diaphanum esse, aliud secus: Ex quibus sanè omnibus *dissimilitudinis* Vitrioli argumenta minimè dubia

dubia peti possunt, ut te mirer in minore
tui syllogismi persuadere nobis velle, Vitri-
olum sibi perpetuo esse simile, modoque
prorsus consimili confieri.

Ita ergo constat, quam facile enerven-
tur tuæ argutiolæ, quas adversus Salam
produxisti: quas si in temetipsum conver-
tamus, non equidem nullo id tuo merito
faciamus. De Talco ruffo philosopharis in
hunc modum: *Sulphur Auri quum adhuc
quasi Embryonem agit, & ut Chymici nostri
loquuntur, est in primo Ente, sicubi FORTÈ
cum Talci venis concurrit & commiscetur,
tum Talcus haurit, concipitque illud Sulphur,
absque illo Talcus albus visitur.* Quid hoc est
aliud quam conceptissimis verbis adserere,
Talcum ruffum generari accidentaliter &
fortuito: ex Talco videlicet albo & Sul-
phure Auri fortè concurrentibus? Iam ob-
ponimus tibi tua ipsius argumenta, quibus
contra Vitrioli generationem accidentari-
am ac fortuitam tam seriò acriterque pu-
gnabas, imò temetipsum tibi ipsi. Tuum
fuerit, dispicere, utrum tibi commodius vi-
deatur, vel negare Talcum ruffum esse for-
tuito & accidentaliter generatum, atque ita
mendacij temetipsum arguere, vel Argu-
menta tua, quibus Vitrioli generationem
accidentariam evertere sategisti, nulla no-
biscum ac invalida reputare.

VITRI-

XVIII. VITRIOLUM num
sit è genere Salium.

Generationem Vitrioli vidimus: nunc de eo cognoscemus, num Vitriolum sit è genere Salium. Omnium autem primò eluenda est inconstantia nota, quam tu inurere Salæ, si posses, velles, *Aliquam multas*, inquis, *antiphasis ex Anatomia Vitrioli & Aphorismis*, quæ adversis frontibus inter se & cum hoc pronunciato concurrant, commonstrare possem, sed satis est digitum intendisse in unam, ex qua judicari queat de cæteris. Hoc Aphorismo 45. scribere Salam, quod Substantia ex Vitriolo ad purpureum colorem reverberato non sit propriè Sal, sed Spiritus Sulphuris coagulatus Aphor. vero 46. profiteri, *Acidam substantiam ex Sulphure eductam seu Spiritum Sulphuris nihil esse quam Sal & quidem fuliginosum*: Igitur & illam substantiam Vitrioli purpuream esse Sal.

Profecto si ex hac unâ contradictione judicandum est de reliquis, quas te magno numero ex Sala collecturum gloriaris, verè judicabimus, quoniam illa nulla est, has quoque pariter nullas futuras. Pro resolutione hæc habe.

Spiritus Sulphuris (puta simpliciter & per se subsistens) est propriè Sal:

D

Substan-

Substantia Saliformis ex rubificato Vitriolo extracta est quidem spiritus Sulphuris;

Verum *non simpliciter subsistens*, sed *coagulatus* cum particulâ *Mineræ Metallicæ*, seu *residencia Mineralis Vitriolacæ*, seu *matæriæ cujusdam metallicæ terrestris*: quæ quidem restrictio partim in ipso *Aphorismo*, partim in *Anat. Vitrioli* conceptissimis verbis habetur: ut *crassissimo glaucomate oculos tuos oporteat obductos*, si eam non videris.

Hæ igitur duæ propositiones Salæ sunt, ex quibus non credo, te pro tua Sapientia tum Logicâ tum Chymicâ inferre vel le hanc Conclusionem:

Ergo Substantia saliformis ex Vitriolo rubificato extracta proprie est Sal:

Neque enim credo vel puero Logicorum difficile sit in ejusmodi Syllogismo *quatuor terminos* numerare.

Iam quod propositam initio controversiam adtinet, de eâ negativam tenet Sala *Anat. Vitrioli Tractatu 2.* Sed operæ precium fuerit pro majore rei intelligentia adscribere ipsa verba ex loco allegato. Ita ille ibi: *Vitriolum præterea non est Sal aliquis, nec generi Salinum adnumerandum venit,*
Omnia

Omnia enim corpora, quæ Salium nomine censentur, non solummodo differunt colore, odore, sapore (pro sapore gustu habet Anat. Vitrioli: idque errore Interpretis, qui dum ex Italico idiomate in Latinum eam traduceret, Italicum saporis nomen retinuit) & alijs proprietatibus à Vitriolo: sed & corpora simplicia ac incomposita habenda sunt, si cum Vitriolo comparentur, quæ ipsa producta generatæque sunt singula ex proprio suo peculiarique Ente &c. Vitriolum è converso ( ) non est corpus aliquod procedens à particulari aliquo Ente, ad ejus productionem destinato: sed est corpus quoddam accidentaliter constructum ex concursu coincidentiaque diversarum rerum simul & eodem tempore & loco. Usque adeò ut sine errore gravi Vitriolum numero Salium inseri neutiquam possit: quæ Salia ejus sunt natura ut colorem, odorem, saporem, aliasque suas proprietates conservent, pertinaciterque retineant usque ad tentamentum magni vehementisque Ignis sine ullâ mutatione. Nam id pauculum eorum, quod in Vasis Destillatoris remansit post longas violentissimasque destillationes; ac idipsum quod in flores sublimatum est, eandem semper albedinem, fragrantiam, ac denique gustum Salis constantissime custodit: quod in Vitriolo neutiquam percipitur: hoc enim facillime mutatur, varios colores adsciscis, separatur & in diversas

& à sese invicem valde differentes substantias
abit. Ex hoc Discursu talis Demonstratio
elicitur. Hypothesis Salæ est :

*Quodcunque Colore, Odore, Sapore, ac
alijs proprietatibus, ratione item com-
positionis, generationis, ac examinis in
Igne Spagyrici differt à communi Salium
naturâ : illud non est propriè Sal :*

*Subsumo : Vitriolum hisce omnibus differt
à communi Salium naturâ :*

Ergo Vitriolum non est propriè Sal.

Hæc est vera ac genuina demonstrationis
hujus resolutio Logica. Quæ præterea in
ipso Discursu habentur non pertinent nisi
ad declarationem propositionis Minoris,
ut cuivis videre licet.

Ideoque hoc tuum primum peccatum
est in hac Controversia, quod rationem
Salæ non rectè resolveris. Tu enim quatuor
distinctos Syllogismos hic introducis, qui-
bus suam thesin conetur probare Sala, e-
amque directè inferre : quum tamen, ut
unicuique rectè judicij Logico patet, tan-
tummodo unicum numero medium Ter-
minum per unicam voculam causalem is
& proponat, & continuo discursu perse-
quatur. Ac Syllogismorum tuorum pri-
mus, continet tantum particulam medij
termini, quâ solâ, ut mea te resolutio
docet,

docet, negocium minimè conficit Sala. Secundus vero & tertius ut & quartus tuus Syllogismus: nullus eorum apud Salam quidem infert hanc Conclusionem: *Ergo Vitriolum non est Sal*; ut tu Sophisticè hæc torques, sed sunt tantùm articulatæ probationes Minoris propositionis: & secundus quidem apud eam nihil plus concludit, quam hoc:

Quæcunq̃ue differunt, ut simplex & compositum, illa differunt ratione compositionis.

Sales generatim sumpti & Vitriolum ita differunt.

Differunt ergo ratione compositionis.

Tertius verò ex mente Salæ ita formari debet.

Quæcunq̃ue ita differunt, ut alterum sit productum ex peculiari, proprio ac particulari aliquo Ente, alterum ex quatuor distinctis Entibus accidentaliter concurrentibus: illa differunt ratione generationis: Atqui Sales in genere & Vitriolum ita differunt.

Ergo differunt ratione generationis.

Quartus denique in Discursu præallegato non nisi hoc infert.

Quæcunq̃ue ita differunt, ut alterum colorem, odorem, saporem, aliasq̃ proprietates seruet ac pertinaciter retineat ad ten-

tamentum vehementis ignis, alterum vero secus: ea differunt ratione Examinis in Igne Spagyrici:

Sales proprie dicti & Vitriolum ita differunt. Ergo differunt ratione Examinis in Igne Spagyrici.

Nihil ergo mirum si argumenta Salæ ais non magnæ subtilitatis tibi videri, quandoquidem nec subtiliter abs te resoluta sed fædè immaniterque distorta ac perversa sit tota Demonstratio: Quâ in ordinem redactâ, nunc deinceps, quomodo tu ejus vim leni ictu declinare velis, videbo: idque hoc ordine, ut primò ejusdem Majorem Propositionem, deinde Minorem à tuis Objectionibus vindicem. Quando autem totam tuam Disceptationem studiosè percurro, & cum Demonstratione dictâ accuratè confero: video te sub ejus Majore ita subsumere satagere:

Primò: Sal Aquitanicus, Norwegianus, Cappadox, (quem tamen neuter fortè nostrum vidit, vel odoratus est) Halensis, Hispanus Colores differunt à communi Salium natura.

Ergo hi Sales non sunt propriè Sales.

Secundò: Lunæburgensis, Armoniacus, Sodomæus

Sodomæus, qui ex Maris spumâ in scopulis crescit, *differunt Sapore à communi Salium naturâ.*

Ergo hi Sales non sunt Sales.

Tertiò: Sal Cappadox & Arabs *differunt odore à communi Salium naturâ.*

Ergo hi Sales non sunt Sales.

Quartò: Inter ipsos Sales multi *differunt proprietatibus à communi Salium naturâ.*

Ergo inter ipsos Sales quidam non Sales.

Quintò: Sal Armoniacus *differt ratione compositionis à communi Salium naturâ* Compositus quippe est, fatente ipso Sala.

Ergo Sal armoniacus non est Sal.

Sextò: Nitrum ex Urina procreatum *ratione generationis differt à communi Salium naturâ*, fatente ipso Salâ.

Ergo Nitrum quoddam non est Sal.

Septimò: Denique: Quidam Sales *ratione Examinis in Igne Spagyrici differunt à communi Salium naturâ.*

Ergo quidam Sales non sunt Sales.

Sunt hîc conclusiones numero septem: quas omnes tu putas esse absurdas, contradictorias: Minores vero seu Assumptiones tuas omnes veras, Vnde necessariò

confiat falsam esse Propositionem Majorem in Demonstratione Salæ. Respondeo: Vnusquisque horum tuorum Syllogismorum laborat *Paralogismo Compositionis & Divisionis*. Quæ enim conjuncta tu impugnare debebas, ea dispersa adgrederis ac dissociata. Non à solo Sapore, non à reliquis conditionibus solum, per se, seorsim ac præcisè spectatis Salæ petit Medium suæ Demonstrationis: sed uti suprâ vidisti, ab hisce omnibus conjunctis. Itaque si tu Majorem illius Demonstrationis impugnare volebas, repetere debebas in Minore tuâ totum illum Medium terminū, totum inquam, non tam miserabiliter & sophisticè divullsum atque discerptum: non debebas de colore solo, de sapore, de quæ reliquis seorsim se junctimque subsumere: quod quoties tu facis, facis autem tota Animadversione satis strenuè, toties ineptis ac nugaris, & quatuor Terminis concludis: Nec enim quod in Majore erat, idem in Minore repetitur Medium. Vnde etiamsi omnes tibi tuas Assumptiones largirer, non magis tamen formaliter sequerentur istæ Conclusiones, quam si Asinum esse hominem hoc Syllogismo contenderem:

Animal rationale est homo

Asinus est animal

Ergo Asinus est Homo.

Itaque

Itaque hac tua miserabili, eaque septu-
plice Asyllogistia, plorare, ut merita est,
jussâ, ad Minorem me Demonstrationis
roties dictæ conferam: In qua adstruenda
venit Vitrioli à Salium communi natura
differentia, eaque secundum septem hasce
conditiones, videlicet, ratione, Coloris, O-
doris, Saporis, Aliarum proprietatum,
compositionis, generationis, & examinis in
Igne Spagyrici: Quæ quidem Differentia
ex diligenti accurataque consideratione se-
quentis Medij innotescit: Vitriolum habet
Colorem Saporemque Metallicum; calci-
natum acerrimo & vehementissimo odore
lancinat nares: hematicum est & qualita-
tum ex parte metallicarum: non simplex,
sed ex Metallo, Sale, Aqua, Terra, idque
accidentaliter, coalitum: In igne facillime
mutatur, varios colores adsciscit, & in di-
versas & à se invicem toto genere differen-
tes Substantias abit; quæ omnia sunt à
communi Salium natura quam alienissi-
ma. Concludo ergo optima Syllogismi
forma Vitriolum illis septem conditioni-
bus à communi Salium natura dissidere.
Atque ita Minor in Demonstratione Salæ
clarissimè adseritur: ut jam nihil ferè super-
sit, nisi ut Dubia quædam ex tua Animad-
versione hic diluamus.

Dixi supra, quatuor tua Argumenta,

D 5

quæ

quæ ex Sala formasti (excepto primo, cui inter alia modò satisfactum) non spectare nisi ad Minorem ejusdem Demonstrationis: quæ quia huc pertinent, ideo de ijs hic agam, & quæ tu contra disputas, breviter confutabo. Recognosce igitur mecum quæ sub Titulo secundo tuæ Animadv. disceptas. Verba tua eruditione rarâ plenissima hæc sunt: *Salia ais sunt corpora simplicia, Vitriolum verò compositum. Illud lectis ingenijs simplex dicitur, quod non coaleuit ex diversarum naturarum familia, & in has nequit dissolvi: Compositum cujus partes variae sunt & distinctæ, quodque in diversas res per naturam dividi potest. Jam si negas hoc sensu Sales omnes equè ac Vitriolum compositos falleris toto cælo. Omne enim corpus naturale præter Elementa compositum est non verò simplex. At vulgares Sales non sunt Elementa, sed Entia Physica ab Elementis distincta: Igitur composita. Sales communes vel componuntur ex tribus Principijs Chymicis, vel ipsi unum sunt horum Principiorum: Non credo te hoc posterius affirmare: Est quidem Sal è Tribus Primis unum; At non Sal Armoniacus, Lunaburgicus, Petrosus: ex his, inquam, uti Principijs non nascitur Homo, Aurum, Quercus. Constant igitur Sales omnes ex Tribus Principijs. Proinde compositi. Sic quoque compositum Vitriolum cujus fabrica*

non absolvitur Pluribus, quam iisdem tribus
 Sale, Sulphure, Mercurio, sive ut tu vocare
 mavis, Aquâ, Spiritu Sulphuris, & Mine-
 ra Ferri aut Cupri. Vides hoc ipso Vitriolum
 à Salibus non distingui? Quid si tui ipsius
 consensu aliqui Salium communium sunt com-
 positi? Citari potest ad testimonium Aphorif-
 mus 38. sect. 1. ubi hæc ponis: Sal Armonia-
 cum ex duabus partibus est compositum. Et
 mox, Quoniam Sal armoniacum ex duabus
 tam acutis & subtilibus substantiis conflatur.
 Unde sic licet argumentari: Quicquid ex du-
 abus substantiis componitur non est simplex.
 Nihilominus est Sal. Quo igitur jure quave
 injuria negabis Vitriolum esse Sal, eo quod est
 compositum? Non eo inficias Vitriolum fortè
 magis redolere compositionem, quam Sal Ha-
 lense aut Aquitanicum: At nescis quid Lo-
 gici nostri dicant magis & minus non varia-
 re speciem? In animalium genere alia alijs
 sunt compositiora, Homo magis quam Galli-
 na, & hæc quam Lucius. Tamen omnia sunt
 Animalia, species unius generis, sic quoque
 Sal genus erit, cujus species Nitrum, Alumen,
 Saccharum, Ammoniacum, Vitriolum.

In hoc tuo Discursu omnium primò no-
 tare debeo, quod ais, Sales omnes æquè
 ac Vitriolum esse compositos, Vitrioliq̃ue
 fabricam non absolvi pluribus, quam iis-
 dem tribus, quibus Salia consent, hæc
 inquam

inquam adseris, neque ramen te negare
ais, Vitriolum magis redolere composi-
tionem, quam Sal Halense aut Aquitanicum.
Hic tu ipse judica, annon una eademque
opera utrumque hoc dicas, videlicet, Vi-
triolum esse æquè compositum ac Sales,
& non esse æquè compositum ac Sales:
Contradictio liquidissima.

Secundò: quod Sales æquè sint compo-
siti ac Vitriolum, duplici argumento pro-
bas: Primum, nisi fallaciam ignorationis
Elenchi incurrere velis, ita procedat, o-
portet:

*Quæcunque æquè sunt Elementata, æquè
sunt composita:*

Sales ac Vitriolum æquè sunt elementata.

*Ergo Sales & Vitriolum æquè sunt compo-
sita.*

Respondeo: Minor Syllogismi falsa est:
Sales enim sunt simpliciter elementati:
Vitriolum non simpliciter: Quippe ex A-
qua quidem & Terra: sed duobus insuper
Corporibus Elementatis Sale quodam sive
Spiritu Sulphuris, & Metallo compagina-
tum: ut vel hinc ratio simplicitatis Salium
habita ad Vitriolum comparatione mani-
festa sit. Non prætereunda hic est miseria
tui Principij ex quo disputas: ita ais; *O-
ne Corpus naturale præter Elementa compo-
situm*

tum est non simplex: Hoc ego ad absurdum deduco subsumendo.

Cælum & Tria Chymicorum Principia sunt Corpora præter Elementa: Non enim sunt Elementa, sed Entia Physica ab Elementis distincta:

Concludo. Ergo Cælum & Tria Chymicorum Principia sunt corpora composita, non simplicia.

Pergo: Quodcunque est compositum, ejus Partes, inquis, varia sunt, & in diversas res per naturam dividi potest: Cælum & Tria Chymicorum Principia sunt Corpora composita, uti per bonam consequentiam ex tuo Principio modo evici.

Ergo. Cæli & Trium Chymicorum Principiorum partes varia sunt, & ea in diversas res per naturam dividi possunt.

Vide, quorsum absurditate tui Principij delabaris.

Nunc alterum tuum Argumentum aggrediar, ita disputas:

Quæ duo equè ex Tribus Chymicorum Principijs componuntur ea sunt equè composita.

Sales & Vitriolum equè ex Tribus Chymicorum Principijs componuntur:

Ergo

Ergo Sales ac Vitriolum aequè sunt composita.

Minor Propositio iterum falsa est. Nam neque Sales neque Vitriolum ex tribus illis Principijs verè constituuntur. Pro Salibus tamen tu ita pugnas :

Sales communes vel componuntur ex Tribus Chymicorum Principijs, vel ipsi sunt unum horum Principiorum.

At posterius falsum est: Verum ergo fuerit prius.

Respondeo in Majore non est sufficiens enumeratio partium. *Datur enim tertium*, nimirum quod Sales sint Chymicorum Principio Salis homogenea, quemadmodum eorundem Mercurio homogeneus est *hydrargyrus*: Tam, inquam, sunt simplicia Sal Lunæburgicus, Armoniacus, Petrosus, quam est Sal Hominis, quernum. Nullus horum Salium omnium scindi quit per naturam in partes dissimulares & toto genere distinctas, Spiritus, Lapilli, Flores, & quicquid demum ex ijs Ars elaborat, quo Anatomiam Salium absolvit. *Quercetanus cap. 16. Defens. Hermetica* non sunt Partes essentialiter distinctæ, nedum ut toto genere discrepent: Quid enim quæso *Lapilli* sunt quam Sales fusi, soluti, colati, & coagulati? Quid

Quid *Flores*, quam Sales sublimati? Quid *Spiritus* Salium, quam iidem Sales, sed volatissimi, agilissimi, subtilissimè adtenuati, dispersi per aquam ac resoluti? Vt proin hæc omnia ab se invicem non nisi accidentibus differant. Sales ergo Mercurio, Sulphure, Sale constare omninò negamus, neque tria hæc distincta Principia ex ijs realiter unquam separaveris: quemadmodum nos tibi Vitriolum in partes has heterogeneous *Aquam, Spiritum Sulphuris, Metallum, & Terram* dispartiemus: ut falsum quoque sit amplius, quod dicis Vitriolum componi ex istis Tribus, nec pluribus, quam iisdem tribus, Chymicorum Principijs.

Neque etiam ipse Armoniacus magis, quam reliqui Sales est in partes dissimulares divisibilis vel Vitriolo comparatus, minus simplex: Utque eum cum Sala fateamur ex duabus substantijs compositum, propterea tamen non sunt illæ substantiæ heterogeneæ, sed maximè homogeneæ, utraque videlicet Sal, alterum volatile, alterum fixum, ut ex eodem Aphorismo discere potueras. Itaque expositulatio illa tua cruda & insulsa remittet spero aliquantum, tum per hæc quæ modo adtuli, tum per ea, quæ supra pro Majore Demonstrationis Salæ respondi.

Comparatio vero tua nimis est ridicula.

Non

Non enim differunt Sales & Vitriolum quoad compositionem secundum magis & minus, sed toto genere: neque ut Lucius à Gallinâ, hæc ab Homine. Omnia enim hæc sunt in partes dissimilares divisibilia: Sales vero si tu mihi in res diversas realiter dirimire possis, herbam tibi porrigam. Quia ergo illa tua comparatio vana est & frivola: nihilo majoris momenti sunt, quæ ex ea tanquam hypothese deducuntur.

Porro quæ de Differentia generationis Salium propriè dictorum & Vitrioli contra Salam Titulo tertio disputas: in ijs primò omnium arripio ipsam Demonstrationem, per quam in familiam Salium Vitriolum adoptas.

Largior, inquis, tibi hanc Propositionem.

Omne verum Sal ex proprio suo Ente pronasce.

Ei vero hanc subjungo.

Vitriolum omnino producit ex suo proprio Ente.

Concludo: Vitriolum esse propriè Sal.

Si quis ita argumentaretur.

Omnis Asinus est Animal.

Anonymus noster est Animal.

Ergo Anonymus noster est Asinus.

Quid tu huic responderes, Anonyme, nonne ad ferulas Logicorum eum, idque jure

Jure merito condemnare, qui ex puris affirmantibus in secundâ figurâ concludere satageret? Faceres equidem, & nos quoque idem, & quicquid tu pro te ad hunc Syllogismum respondebis, idem nos pro Salâ ad tuum. Quam quoque rectè & solidè tu Vitrioli generationem accidentariam ante everteris, ut hic jactas, alibi est ostensum. Hic vero, quum porro nos urgere velis Syllogismo, hunc vicissim tibi pro Sala obponimus:

Quodcunque generatum est ex ENTIBVS QUATVOR distinctis accidentaliter unitis, illud non est productum ex ENTE proprio peculiari & particulari aliquo, (duas hasce particulas postremas licet in Discursu Salæ expressissimas tu omittis, ut eo liberalius sophisticari possis:)

Atqui Vitriolum est generatum ex Entibus quatuor distinctis accidentaliter unitis:

Ergo Vitriolum non est productum ex Ente proprio, peculiari, & particulari aliquo -

Majorem Propositionem nemo neget, cui sanum est synciput. Quatuor enim distincta Entia accidentaliter unita non possunt vere dici Vnum Ens proprium, peculiare

liare & particulare aliquod: Ita enim illa
revera essent unum quid, quod implicat
contradictionem. Neque est quod *Nitrum*
ex Urina procreatum nobis objicias: illud
enim non magis quam Salia reliqua omnia
ex Ente constat proprio, peculiari & parti-
culari aliquo, siquidem cum Vitriolo com-
paretur. Itaque ex hisce, quid ad impetu-
osi tui Syllogismi (per quem adferere vis,
Vitriolum ex proprio & peculiari Ente pro-
nasci) Majorem propositionem respon-
dendum sit, procul dubio jam ipse vides.

Præterea Sales quoque colorem, odo-
rem, saporem, in Igne non retinere de-
monstras Titulo quarto: Quomodo au-
tem? *Multo alius*, inquis, *color Salis fusi,*
quam recenti: Resp. Sialius, is non spe-
cie alius, quemadmodum in Vitriolo calci-
nato, sed quoad gradus duntaxat: magis
autem & minus non variare speciem supra
nos docebas. Pergis: *Quis nescit Salustum*
longe acrius esse non usto? At quis hoc quo-
que nescit, ita non perdi saporem, sed in-
tendi. *Sal Petra si flammam concipiat an-*
non ardet? At quidnam tu inde concludis?
Ergo Sal Petreæ in magno vehementissimo-
que igne non retinet saporem, odorem, co-
lorem? Atqui si hoc concludis ineptus es,
neque unquam Sal Nitrum fudisse; in La-
pillos redeigisse; Spiritum ex eo distillasse;
cum

cum Nitro Gemmas aliâque Mineralia dura in Reverberio fortissimè calcinasse, unâ testaris. Me quidem pudet diutius in hisce tuis argutiolis morari: quum tam calamitosè hic ineptire deprehendaris, quasi nunquam vel Salem quendam, vel Vitriolum Spagyricè tractaveris. Quod si de hisce alijsque quamplurimis alijs rebus, de quibus tam superciliosè & frivole disputas, Vulcanum paullo rectius atque attentius consulisses, non invitus sententijs Salæ subscripsisses, potius quam de rebus tibi incognitis contra Experientiam miserabilibus logomachijs disceptasses. Caudam denique quam trahit hæc tua Animadversio, eam satis superque præcident superiora, ad quæ te remittimus.

Interim si quid ad rem facit, hoc quoque moneo, quod dicis, Vitriolum nec per Artem, nec per Naturam, ex alijs Principijs, quam tribus istis, Aqua, Spiritu Sulphuris, Minera Aeris vel Ferri posse oriri: Id de naturâ quidem verum esse de Arte falsum & inconsiderate abs te dictum. Hæc enim ex *Argento* eodem modo, quo ex *Aëre* vel *Ferro* (nisi quod *Argentum* prius solvendum ac præcipitandum sit) conficit Vitriolum: id quod naturæ negatum est.

XIX. SULPHUR VITRIOLI
Anodynum.

Nondum libidini tuæ finem statuis de Vitriolo nugandi. Quum de re narcotica scribas, nihil mirum si ipsa narcosis ita mentem tuam stupefecerit, ut, quid sit contradictio, jam non amplius agnoscas: multoque hic rectius stuporem tibi exprobrat Sala, quam tu illi oblivionem. Verba Aphorismi sunt: *A Vitriolo non separari substantiam, quæ de naturâ suâ sine additione aut artificio extrinsecus accedente somnum queat provocare.* Hanc ipsam sententiam tantum abest ut evertat Anatomia Vitrioli, ut potius apertissimè adstruat & confirmet. *Extractum* enim illud *Anodynum* (rectius *Magisterium*) *Vitrioli* minime gentium est substantia Vitrioli suâ naturâ hypnotica, sed est talis per additionem & extrinsecus accedens artificio. Quod verùm tu dicis, ex nullo medicamine elici substantiam, quæ sine additamento aut artificio operari velit, id tametsi manifestò falsum sit, acceptamus tamen nos, generose Heros, utpote quò, quod destruis, construas. Si enim ex nullo medicamine elici quit talis substantia, non poterit quoq; ex Vitriolo. Quid tu ergo Contradictionem

nem in re quæris, ubi te ipso fatente nulla est. *Pressius*, inquis, *dicam & solidius*. Per me licet levia sint & fatilia reliqua omnia quæ scripseris; videbimus tamen quid solidi afferas.

Extractum, ais, *Anodynum illud, aut à Vitriolo virtutem Anodynæ habet, aut à Spiritu Vini.*

Non ab hoc: Ergo ab illo.

Respond. Major Propositio tam ardua seriâque Disputatione prorsus est indigna. Datur enim tertium, nimirum quod ea vis non sit ab alterutro seorsim & præcisè spectato; Sed à certa debitaque Coniunctione utriusque: quale quid in Chymiâ novum non est, præsertim in Magisterijs.

Quando tu ergo quæris, num Spiritus Vini Vitriolo imprimat qualitatem soporiferam atque Anodynæ, siquidem negatè respondeamus, tamen id minimè facimus, tuis rationibus victi. *Spiritus*, inquis, *Vini eam non possidet, & quod rei non inest id res de suo elargiri nequit.* Hac enim ratione neque Spiritus Vini ebrietatem conciliet; neque cos ferro elargietur acuitiem; neque sol calorem in hæc inferiora imprimet. Nimis ut trito ita lato atque amplo uteris Principio ad probationem rei, quam tibi

ultrò simus concessuri. Neque tamen ob id consequens statim est, à Vitriolo Spiritum Vini imbui qualitate Opiaticâ, nisi prius firmissimè demonstres, dictam toties qualitatem narcoticam non enasci ex debità utriusque consociatione & concorporatione. Nam, quod tu dicis, Spiritum Vini, *eadem quantitate*, qua affusus erat, abstrahi, idque Salam fateri: id verò falsum est, nulloque litterulæ apice ex Salâ demonstrabile, quum hic illum jubeas abstrahi duntaxat *ad remanentiam Liqueoris Oleosi*. Parcere debueras candori tuo, quem tam turpi commento non leviter prostituisti. Quid multa? Nisi, ut dictum est, sufficientiam hujus tuæ Disjunctivæ: *Aut est à Spiritu Vini, aut à Vitriolo*: probes, vana sunt omnia & inania, quæ contra disputas: Nos enim tertium hic dari tam diu pro rato firmoque habebimus, quoad tu contrarium eviceris.

XX. MERCVRIALIVM
REDUCTIO.

Mercurius quocunque schemate tegatur, reducitur per Tartarum. Hæc sententia apud Salam est indubitata. Tu tamen à Tartaro nihil pati tuam *Aquam Mercurialem* scribis. Si quidnam hæc ipsa monstri

monstri sit una indicasses, data à nobis opera fuisset, ut hac de re minime amplius dubitares.

XXI. AURUM POTABILE.

IN hac Animadversione de Auro Potabili duo moves, quæ singula digna sunt, uti accuratè diligenterque expendantur.

Primò Salæ sententiam lancinas, sed pace tuâ dicam, minimè intellectam. Pronunciatum ejus est, *ab auro non posse segregari substantiam potabilem: sed quomodocunque præparetur, redire denuò in aurum.* In hoc quinque tu Objectiunculis insurgis: Primo *Aurum Potabile Francisci Antonij Londinensis*, quod hic neget reduci, objicis. 2. Si Aurum liquido & insipido liquore, cujus hætenus memineris, solutum, convertitur protinus in fluidam substantiam, abs quâ Liquor iste totus tingatur, annon hoc pacto reddatur Aurum potabile, non sine supercilio tu quæris? Tertiò: Contradictionem impingere vis Salæ, quod is dicat Auri Magisterium cum suo proprio Solvente præparatum rectè dici Aurum potabile: Vbi Atriensem tibi dari postulas qui hanc sententiam cum priorè solidè conciliet. 4. Fateri insuper Salam, quod Aurum à suo Menstruo separatum

fit quasi mortuum: Mortuum certè Aurum verum Aurum non esse, non magis, quam mortuus homo sit homo. Quod si jam post abstractionem Menstrui Aurum jam amplius non est Aurum, sed Auri cadaver, utique præparari Aurum potabile, quod jam amplius non possit reduci. §. Ingentibus laudibus abs Salâ efferri Aurum potabile, quod si humana industriâ parari nequeat, frustra abs Sala commendari. Quamquam vero hæc omnia abunde diluat recens edita *Salæ Chrysologia*: tamen impræsentiarum tibi quoque satisfaciam.

Ad primum ergo respondeo: Tam vanum esse, quod *Franciscus ille* Aurum suum potabile esse irreductile gloriatur, quam frivolum, quod persuadere nobis auset, idem sine Corrosivo tum confieri tum subsistere. Certè qui guttum non in calcaneo habet, omnino sentiat, linguam id nihilo lenius afficere Magisterijs Coralliorum, Perlarum, Gemmarum, Antimonij cum Spir. Aceti confectis: Ita qui Stochasmo Pyrotechnico non sit penitus destitutus, eum ad modum ab Artifice hoc deprehendat tractari Aurum, ut planè maneat Aurum, tametsi sub formâ adscititiâ: quam Solventi Corrosivo, cui unitum est, unicè debeat, à quâ separari omnino possit ac restitui. Sic argumentor.

Si Spa-

Si Spagyryus iste ita preparat Aurum, ut non sit amplius reductibile, hoc facit vel in Calcinatione Auri, vel Solutione; vel Elevatione per Alembicum:

At nec per Calcinationem, nec per Solutionem; nec per Elevationem per Alembicum Aurum is suâ metallicâ formâ exiit.

Ergo Aurum non ita preparat ut sit irredivivum.

Major est sufficientissima: quum istis tribus absolvat totum suum Processum Auri potabilis faciundi. Minorem quod adinet: De Calcinatione quidem quod volumus non invitus concesserit ipse Antonius: quippe quæ eius merito duntaxat præparari ad solutionem perhibeat Aurum. At nec per solutionem Aurum evadere irreductibile, probo. Auro calcinato Aquam suam Raymundinam affundit toties ac digerit, usque quo non amplius coloretur: Aquam coloratam per Balneum edistillat ad remanentiam mellaginis in quocunque Liquore solubilis. Hæc est solutio, cujus vi metallicam formam destrui, adeo ut in nullum corpus reduci amplius possit, disertissime fatetur. Vel coloratam aquam per Cineres elevat ac distillat. Ita Menstruum cum Essentiâ Auri mixtum transcendere putat, relictâ in Vase Destillatorio Terrâ Auri ni-

grâ & siccâ, veluti re mortuâ spongiosâ ac levi. Destillatum in Balneum collocat, blandoque calore Menstruum evocat. Quo facto in fundo ait relinqui Tincturam Auri per Spiritum Vini solvendam & clarificandam: Ex hisce ita infero:

Si in Elevatione per Alembicum Aurum adhuc retinuit suam formam metallicam, eandem multo magis retinuit in solutione per Aquam Raymundinam factâ: Sed verum est prius. Ergo & posterius.

Connexionem Propositionis Majoris ita probo: Quia elevatio per Alembicum in Processu Antoniano gradus est Solutionis tum posterior tum superior: Si itaque in superiore ac posteriore gradu Aurum adhuc Aurum est, multo magis erit in inferiore & priore. Minorem ita probo: Quia si realis fiat Tincturæ ex Auro extractio, residua illa terra nigra erit inutilis & abijcienda. Ad quid ergo verba illa Antonij nostri dicentis: *Non tamen projicias has terras, quæ sunt nigra & sicca, ut suadet Philosophus?* Profecto Tincturâ Auri extractâ, alga foret vilius caput mortuum, quod tamen minimè projiciendum ex Decreto Philosophorum suader noster: Quare verò? Dicam & præfiscinè dicam, Quia illa Terra nigra & mortua est bonum & malleabile Aurum, quod

quod reducere tam in proclivi sit, quam est imber, quam pluit. Velit igitur nolit, fateatur oportet, in Solutione sub sua formâ metallica persistisse adhuc Aurum, siquidem ipsa Solutio per Cineres edistillata, reliquerit Terram nigram & siccam, quæ tamen ex ipsius Auctoris confessione minimè obscurâ sit Aurum.

Porro, id quod per Cineres elevatum est, Menstruum scilicet, Quintâ ut ait essentia, seu Tincturâ Auri mixtum, *Aut continet veram ac realem Tincturam Auri, Aut Aurum reductile, aut nihil de Auro.* Neque enim quartum dari potest. Posterius si affirmaverit, rem confectam habebimus, ipseque fuerit ridiculus. Neque etiam prius potest adserere ex ratione: Quod si enim veram Tincturam ex Auri Corpore extraxisset, residuum illud Caput mortuum verè Aurum esse disuisset; Vt taceam eodem modo, quo Aurum cum suo Menstruo hic tractavit Antonius, etiam Cerussam cum Spiritu Aceti posse solvi, quæ Solutio in Balneo digesta non leviter flavescat, adque mellaginè aureæ simillimâ adducatur: hæcque similiter per Cineres edistillata tum transmittat in Recipiens Liquorem, ut hic, ruberrimum, tum in Vase Destillatorio relinquat Terram nigram levem ac spongiosam. Ex qua re non tamen statim argu-

mentari

mentari liceat ad Tincturam ex Plumbo extractam, ut hic homo, de Aurô hoc loco facit, quum talem illud nec natura habeat, & caput mortuum saponi mixtum de facili nobis verum Plumbum reddat. 2. Veræ Tincturæ omnes hoc sibi habent proprium, quod quanto magis Menstruum abstrahatur, tanto magis ipsorum colores inspissentur. Nostra vero hæc Tinctura ☉ ruberrima, solidescens, ad figuram saliformem coloremque ex pallido nonnihil flavescens prolabitur. Non igitur Menstruum per Cineres edistillatum continet veram ac realem Tincturam Auri. Ergo Aurum reductile, id quod erat demonstrandum.

Accedit hisce omnibus miserabilissima contradictio Antonij, qui postquam Aurum formâ suâ metallicâ mediante solutione, destruxisse (quam verè, modo patuit) gloriatus esset, mox tamen subdere audet, istam solutionem esse sub conservatione suæ speciei. Contradictio palpabilis. Simul enim atque Aurum sua forma Metallica exuitur, exit è suo Genere & desinit esse Metallum. Genere autem sublato, tollitur una species. Qui negat te esse Animal, negat te esse hominem. Quod non est Metallum ne potest quidem Aurum esse. Hic tamen homo frontem perfricat, ut persuadeat nobis

Aurum

Aurum defuisse esse Metallum, & sub specie
tamen sua conservari, quo quid dici que-
at absurdius?

Ipsa denique *Reductio* nostræ adsertioni
manifesto suffragabitur. Accipe Aurum po-
tabile ad siccitatem redactum, idque cum
Salis Tartari q. s. bene concorporatum in
igne satis vehementi per quatuor aut quin-
que horas continuas torre, ut Spiritus Sa-
lini & corrosivi, quorum merito in isthanc
formam redactum est aurum, per hostem
suum absumentur. Deinde exime materi-
am, & projice in frigidam, quod subse-
derit in fundo exime, & ope ignis fusorij
in Tigillo granum unum atque alterum
Auri repperies. Pluribus quidem rationi-
bus à qualitate Menstrui, à proportionem
ponderis Auri, ante & post præparatio-
nem, desumptis poterat contra hominem
pertinacissimum disputari, siquidem ipsi
præparationi à Capite ad Calcem liceret in-
teresse: Sed hæc hîc loci sufficiant.

Opinione jam Francisci Antonij, quam
tu in primâ Ratiuncularum tuarum acie
collocasti, tanquam imbelli milite, vel
exarmatâ vel exautoratâ, consequens est,
ut reliquas tuas quisquillas everramus.

Ad *secundam* ergo Rationem tuam re-
pono tibi, quod de Insipido tuo Solvente
iterùm nugeris, id misericordia magis,
quam

quam refutatione dignum videri. Si tamen maximè tibi concedatur, posse te in liquore insipido resolvere Aurum, ut aptum fiat potui: quid tum postea? Illa Solutio non magis dici posset *Substantia ex Auro segregata*, seu, ut tu scripsisti *separata*, *irreductilis*, quàm Solutio Auri in Aqua Chrysulca facta: neque eadem sunt, *conversio* Auri in liquorem, & *substantia liquida ex Auro separatio*.

In *tertiâ* tuâ ratione nimis est præcox, quam parturis contradicção, multoque rectius pro Atriense Conciliatore optasses eum, qui *terminum* *Magisterij* tibi explicaret: quod facere potest *Paracelsus initio 6. Archidox*: Ipse etiam *Sala Libell. de Septem Planet. Terrestris*. quos adi, videbis, *Magisterij* notionem esse hanc, quod sit *Corporis cuiusdam, citra separationem substantiarum, quibus constat, per Conjunctionem Menstrui appropriati exaltatio*. Iam vides, qui dicit, *Magisterium Auri esse verum Aurum Potabile*, eundem unâ eademque opera hoc dicere: Aurum sine substantiarum quibus componitur, separatione, & per consequens integrum, redigi in formam bibi aptam; atque aded negare, ab Auro separari, sive segregari (*separari inquam, non fieri*, veluti tu ineptè & inscitè substituis) substantiam potabilem: negare item,

item, Aurum in formam potabilem adductum esse irreductile.

Ratio tua *quarta* ludit in vocabulo MOR-
T V I. Quum per Menstruum, cui unitum est Aurum, vastam Corporis matallici molem discontinuari, subtiliari, dilatari ac recludi, atque adeo vires Auri è Centro quietis in Peripheriam educi Sala adfereret, rectè unà statuit, id separatum à Menstruo esse quasi mortuum, non quod aurum esse desierit actu primo seu quoad esse; sed actu secundo, seu quoad operari; ideoque nec simpliciter sed *quasi mortuum* dicitur.

Quinto denique quæris, quur Magisterium Auri tam magnis laudibus efferat Sala, si id neget dari? Respondeo: non negat hoc dari, sed negat dari substantiam potabilem ab Auro segregatam. In tui gratiam dicam clarius. Negat Aurum Diacrisin Chymicam ullo modo sustinere, nedum ut ex eo possit verè ac realiter secerni potabilis essentia: Et si maximè posset Analyfi Spagyricâ Corpus Auri dirimi: tamen nihilo magis liquidas & sorbiles partes habere deprehenderetur, quam habent Metalla quatuor Imperfectiora: quæ non nisi in partes siccissimas, Vulcano teste, rescinduntur. Interim verè affirmat Sala. Aurum integrum ac indivisum ope Solventis appropriati adduci in formam potabilem & medico

medico usui accommodatissimam, quam uno nomine Magisterium vocant, ex qua id rursus erui possit, & in metallum remeare.

Atque haecenus fuit prima Exercitationis nostrae pars: Sequitur altera, quam Illustrissimi literatissimique Herois *Iulij Caesaris Scaligeri* defensionem adversus tuam frivolam dilceptionem destinavi.

Hieronymi Cardani pronunciatum est: Optimè vitae longitudini consultum iri, si Aurum absque Erodente aliquo in Aquam quandam vertere licuerit. In hoc ipsum Exercit: 272. invehit Scaliger: Jam haecæda nuga sunt, inquit. Namque humanum antepo- nam sanguinem. Nihil enim similis. Is vero qui Auro vescetur Aurum fiet. Cujus natura quoniam longissimè distet à naturâ nostrâ, neutiquam nostræ per illam licebit instaurari. Quod si liquare vis Aurum ut penetret, aequè bene in corpuscula Individua, quæ vocant Arabes Alcohol redactum poterit se insinuare. At si erit immutabile, immutabile quoque in sua Aqua futurum est. Eiusdem namque & formæ & materiae, & ponderis ratio, aut non Aurum fuerit. Profectò etiam liquefactum aequè inco- Etile futurum predico. Hoc ambitu continetur divini Viri de Auro Potabili sententia tum gravissima tum verissima: In qua vi- des tanquam hypothesis constitui ac præsup-
poni

poni hoc, quod *Aurum sit immutabile, quocunq̃ue etiam tractetur modo.* Itaque siquidem contra Scaligerum disputare statutum erat, oportebat te primo loco, hoc quod toti disputationi suæ is fundamentum solidissimè, ni fallor, substravit, evertere, quod nullus facis. Tantùm superficialiter quædam, ipsa hypothese intacta, delibas, quæ qualiacunque etiam sint, breviter perstringemus.

Ac de *sanguine humano* primùm objicis, *eo vesci esse abominabile ac horrendum*: Verum aliter atque tu sensit antiquitas, aliter *Plinius, Celsus, Scribonius, Paulus*, ipse etiam *Aretæus*, qui eum epilepticis vel propinarunt ipsi, vel viderunt propinari. Non tam delicata atq̃ue tu fuit *Faustina Antonini Caesaris* filia, quam *Julius Capitolinus* in *vita Antonini* scribit, hausto sanguine gladiatoris, quem deperibat, liberatam fuisse ab amore. Sunt hæ operationes *Mumia* spirituali in Sanguine hospitanti acceptæ referendæ: qua de re hujus loci non est pluribus agere: Interim vide *Paracelsi*. Parte 9. Tractat. 3. *Philosophiæ*. Quod si tamen tibi tenello abominabile id videtur, nobis multo absurdus, vesci auro: quod quum immutabile penitus sit, quamnam allēosin suscipiet à calore nostro. Atque ob id multo similiter ipse sanguis, etiam te fa-

rente ipso, quandoquidem tot in corpore nostro mutationes subeat. Nec pro cibo fuerit Sanguis, sed pro medicamento: Et quid non fandi infandi vorent homines si cum vitæ bono & emolumento fiat? Fætidissima vorant hystericæ: Album Græcum hydropici: Cranium furis, ejusque Oleum putidum Epileptici; Video etiam in scriptis Italorum eorumque non incelebrium Medicorum Stercus asininum potionibus infartum, ad quas vel Polyphemus aliquis cohorrescet: Et hæc jucundiora putemus ipso sanguine? Subjungis: *Non posse tam solidum subitumque adjumentum sperari à sanguine, atque ab Auro potabili. Quamobrem vero? Quia, inquis, nullus tam purus sanguis qui non recrementis deturbetur, sequestrandis prius, quam quod salubre in eo est, redundare in commodum partium possit: Nullus sanguis adeò nobis similis, quin multifarias in Corpore nostro mutationes subeat. At Aurum sorbile utroque vitio carere, nam nec impuras, nec excrementitias, nec inutiles partes continere, & Spiritus humoremque primigenium, de subito atque adgōws, instaurare & noxia quæque ex corpore expungere.* Resp. Ratio tua nulla est: Nam, si impurus est sanguis, si excrementis scatet, Chymię industriâ depuretur, subtilietur; educatur, quod est spirituale, ex vinculis & compage corporis crassâ & feculentâ;

feculentâ; & à colluvie impurâ Balsamus Cœlestis & purissima Mumia illa segregetur, tum hæc obiectio sua sponte corruet. Hoc primum est.

Secundo: Si Sanguis propterea nequit esse restaurando, quia partes continet impuras, excrementitias, inutiles, vides hoc ipso medio etiam concludi posse, quod ne de vino quidem verum sit, quod scribis, illud reficere: namque & hoc continet partes excrementitias, inutiles, impuras, Tartarum videlicet, & Phlegma.

Tertiò: quod dicis, Spiritus humidumque radicale desubito atque *αἰθέρας* ab Auro potabili restaurari: id quia in quæstione est, bene quidem tu audes demonstrare, sed ætiologia tua minus bona est. *Quia*, inquis, *ejus substantia atherea, subtilis, purissima proportionem respondet Elemento Stellarum: Instauratio autem à similibus.* Non poteris principium manifestius petere; atque hoc nugamento facis. Quod namque tu probationis loco affers, hoc est, quod tantoperè negat Scaliger. Si enim Aurum Potabile est talis Essentia, qualem tu describis, tum in Auro Potabili, Aurum fuerit non Aurum. Exierit enim è sua formâ metallicâ, & esse Aurum desierit. At hoc quomodo fieri possit, tuum fuerat, ut suprà quoque dixi, demonstrare, aliàs enim

ne verisimilitudinem habitura sunt, quæ tu contrà disputas. Rectè enim Scaliger ipsum etiam Aurum liquefactum metallicam suam formam adhuc retinere adseverat: quam si amitteret in Auro potabili, amitteret certè propter additum Solvens: At hoc Aurum nullo modo destruere potest. Nam si nullâ Ignis vi Aurum potest destrui, multo minus destruetur à Liquore Corrosivo: Si à Liquore Corrosivo non destruitur, multo adhuc minus à Liquore blando & non erodente. Ignis profecto major vis est in destruendis Metallicis Corporibus, quàm Menstrui Corrosivi, & hujus item major in Solvendo vis, quàm blandi ac insipidi Liquoris. Imperfectiora Metalla Ignis destruit, comburit, ac in Scorias seu Cineres vitrificantes redigit, quæ non amplius in suum corpus reducuntur: At eadem in Liquoribus Corrosivis soluta, tantum abest, ut destruantur, ut semper in Metallum redire possint. A blandis verò & insipidis Liquoribus omninò nihil patiuntur Metalla. Ex quo necessariò confit Aurum Sorbile, quocunque etiam in Liquore subsistat, metallicæ suæ formæ particeps esse, non minus atque quando est in Aqua Chrysulcâ resolutum. Vnde porrò ita contra te infero.

Aurum metallicæ suæ formæ particeps non potest

potest Spiritus ac humidum radicale restaurare, nec dici Substantia etherea, subtilissima, spirituosissima: Hæc enim est tua ipsius hypothesis, & in ipsa tuâ disceptatione clarissimè proponitur.

At quicquid de Auro est in Auro potabili, est Aurum metallica suæ formæ participes, ut modo demonstravi.

Ergo quicquid est de Auro in Auro potabili non potest Spiritus ac humidum radicale restaurare, nec dici substantia etherea, subtilissima, spirituosissima.

Quarto: Assumo hanc tuam Hypothesin:

Cujuscunque substantia est etherea, subtilis, spirituosissima, illud est efficacissimum medicamen reficiens.

Subsumo: Sanguinis humani spagyricè exaltati Essentia est talis substantia.

Concludo: Sanguinis humani Spagyricè exaltati Essentiam esse efficacissimum medicamen reficiens.

Pro Minoris aliquali intelligentiâ remitto te ad Aph. 19. sect. 2. Imo potius ad ipsam Analyseos Spagyricæ evidentiam, quæ satis confirmabit, subtilitate, puritate, & vividâ Spirituosâque vi nulli Specierum Chymicarum Essentiam Sanguinis cedere,

ut nimis præceps ac temerarium de re tibi incognita iudicium sumpseris, quando scribis, in deliquijs animi frustra à Sanguine humano opem peti. Ego dictam illam Essentiam sanguinis in Apoplexia, Catarrho suffocativo, Suffocationibus Vteri, Epilepsia, Syncope efficacissimè-salutarem expertus sum.

Quintò: Duo adhuc alia Emblemata sunt in tuo Discursu obiter nobis contemplanda: quorum primum Medico Hippocratico & Rationali indignum est, alterum seipsum exertit. Ais, Aurum potabile *noxia quæque* ex Corpore expungere: Ita unum Medicamentum omnibus Indicationibus & Scopis evacuandi poterit satisfacere: quod nemo dicat, nisi qui cum ratione velit insanire. *Alterum* est, quod uni eidemque Auro potabili adscribas & facultatem *noxia quæque* ex corpore expungendi, & simul Spiritus ac humorem radicalem restaurandi. Assystata hæc sunt, & in una re subsistere simul nequeunt: alterutrum elige: utrumque esse simul non potest.

Quamobrem, Eruditissime Vir, ire tibi licet, & cum Vino, cumque Cantharidibus, Aurum tuum poculentum conferre, inque his similitudinibus instar discretissimi Rhetoris plaudere & exsultare, cogere nos etiam, si lubet, ut quæ tu dicis, credamus:

credamus: Nihil profectò profeceris, quam-
diu inconcussa steterit hæc Scaligeri Hypo-
thesis: Aurum esse immutabile etiam in
sua Aqua solvente.

Ex qua Hypothesi porro hanc sententi-
am deduxit Scaliger: *Qui Auro vescetur,
Aurum fiet.* Quum enim pro firmâ atque
immotâ Hypothesi statuisset Aurum esse
immutabile, omninò, siquidem id parti-
bus in nutrimentum cedere dicatur, statu-
endum quoque fuerit, eas futuras aureas.
Nam tum aut Partes Aurum in suam natu-
ram convertent; Aut Aurum partes in
Auream: Sed prius est contra Hypothesin,
Ergo posterius verum fuerit, idque, ut
jam vides *ex Hypothesi, non simpliciter.* Fa-
cessat ergo facetijscula tua nec nisi te di-
gna illusio. Vitulina, Vervecina, Fœnum,
Cardui omnia sunt mutabilia: At Aurum
est manetque Aurum. Quare per nos li-
cuerat tibi supersedere illa curiositate, qua
Caloris animalis vim in concoquendis in-
victis illis Metallis explorare voluisti. Ha-
bent tamen quo nomine tibi gratias agant
alii; Cum primis *Leonhartus Fioravanta:*
quem quum tu *excellentissimum Italia Chy-
micum* vocas, *Cratonis* gravissimo iudicio
præjudicas, oblitus insuper, quod is in
hoc ipso de Auro Potabili negotio, mini-
mè dignum sese illa tua laude præstiterit.

Cœterum, ad collationem illam, quam inter Aurum in Alcohol redactum, & Potabile redditum satis verbosè instituis: ego vicissim hæc tibi regero: Quodcunque de Auro in Auro potabili subsistit, id esse verum Metallum, & proin æque crudum ac pulverulentum, nec magis à calore nostro vinciposse, atque hoc; ac ridiculos esse tum Chymicos, qui persuadere nobis velint Menstruum Metallicam formam posse adimere Auro, quod nullâ vi Ignis queat immutari; tum etiam illos, qui propterea negent Aurum esse cujusquam in Corpore humano efficaciam, quia nequeat à calore nostro subigi: Aurum potabile, liquidum quidem esse ac molle, propter additum Menstruum: At quia Aurum in ipso retinet suam formam metallicam, ideo etiam Aurum per id nihilo magis coctile fieri: Præparata quidem non præparatis plus posse lubentes nos fateri, Aurum etiam potabile debito modo præparatum Magisterium Bezoarticum esse primæ notæ: At propterea Aurum potabile Spiritus ac Humidum radicale restaurare minimè posse, saltem ex parte Auri: Hoc enim metallicam suam formam, ut toties dictum est, sibi habere & constantissimè servare, nec ut hanc amittat, ulla arte præparari posse: Potabile redditum penitus quidem sese insinuare, propter vehiculum

culum à Menstruo additum: At nullo modo in substantiam partium concedere, in quam non magis convertatur, quam pulverulentum: Esse enim ac manere verum Metallum: Ac Menstruum quidem à Calore nostro vinci, Aurum manere superstes & intactum, suæque immutabilitatis perpetuò particeps, quàm non magis deponat, quam pellem suam mutet Æthiops: Aliam denique esse rationem Alimentorum crudorum; aliam Auri: Illa Coquinæ operâ subigi, ut esui apta fiant: Aurum verò nullo mutari nec Igne, nec Menstruo, nec modo.

Quod si autem à me porro quæras, quam vi in humanum corpus agat Aurum, quum nullam mutationem subeat: Respondeo tali, quâ *Chalybs* obstructions Viscerum contumacissimas expedit, quâ robur iisdem afflat, quâ Vomitus, Diarrhœas sistit: Quâ *Lapidem Caruleum* Elephantiasi desperatissimæ mederi Scaliger hoc loco scribit, alij Affectibus Maniacis & atrabilario humori purgando adpropriatum experiuntur: Quare non debebas tam pueriliter argumentari: Aurum ideo nullarum esse virium, quia nihil quidquam à Calore nostro patiatur. Non patitur quoque *Chalybs*, non *Lapis Lazuli*, non alia fixiora Metalla, quorum tamen vis medica-

trix est cognitissima, sed non nisi à posteriori, à priori est investigabilis, occulta & inexplicabilis. Talis quoque vis Auri: quod quum nullo mutetur modo, quum tamen possit in Corpus nostrum agere disquirens Scaliger, causam reiecit in Splendorem, quem Spiritibus imprimeret: Per *Splendorem* credo occultam illam ac spirituales vim Bezoarticam intellexit, eamque non nisi Auro propriam, ut frivolum proin sit, quod tu de splendore CrySTALLI, Vitri obijcis. Si verò ulterius quæras, quomodo Spirituales illam vim Spiritibus communicet Aurum: non equidem me pudet cum Herōe nostro profari *illud ingenui candidiq; animi verbum*: N E S C I O: vel cum eodem fateri: *Humana sapientia partem esse quedam æquo animo nescire velle*. Si tamen morosius instes, quæro ego abs te vicissim, quomodo vis Vomitoria communicetur VINO, in quo infusum fuerit frustulum Vitri Antimonij: Et tamen huic nihil vel de substantia seu pondere, vel de qualitate hematica decedat, id quod hodiè vel in constrictis est notissimum? quomodo item superius commemorata in suum quodque objectum vires suas depromant? Nihil horum fuerit verum, tuis frigidis argumentationibus si credendum sit. Quantò commodius fiat, si contenti simus *Accidentium egressione*.

gressione, quod si ullo Philosophiæ flagitio evenire potest, sicut odores exire sentimus manifestò, inquit Scaliger noster *Exercit.* 344. *sect.* 34. Ideoque ut verborum compendium faciam, hæc similesque aliæ qualitates ut sunt spirituales seu formales, seu magneticæ, ut Recentiores Spagyrici adpositissime vocant; ita suis Objectis non communicantur nisi spiritualiter, formaliter magneticè, minimè gentium materialiter seu corporaliter. Quibus ita decisus, operæ precium non est plura aggerere, sed ad reliqua nunc deinceps progredi, tempestivum.

XXII. AQUÆ VEGETABILIVM.

A Prima Aphorismorum sectione ad secundam nunc transsilis: in qua ab *Aphorismo* 12. facis initium animadvertendi. Potissima tuæ contentiunculæ pars *homonymiâ Aquæ* implexa est, quâ expeditâ satis facere jam tibi quibus ipsi: sumitur autem Vocabulum Aquæ in Chymia vel pro *Phlegmate Vegetabilium*, quod hic loci per *aquas simplices* subintellexit. Sala; vel pro eorundem *Liquore Mercuriali*. Prioris significati Aqua expers est virtutum sui Vegetabilis, expers quippe & Sulphuris & Salis: Posterioris, non item; sed aliqua ex parte

parte ut prædita essentijs quibusdam volatilioribus, ita per consequens vestigia quædam virium habet ipsorum Vegetabilium; Hujus generis sunt Aquæ Cinnam: Anisi &c. pro quibus tu dimicas: Tales item, quarum expressè meminit, quasque Aquis Simplicibus manifestò contradistinguit Aphorismus: quæ ipsæ non sunt aquæ simplices hoc est sincera Phlegmata, sed Liqueores Mercuriales, participes volatilioris vel Sulphuris, vel Salis, vel utriusque. Dico, *aliquâ ex parte*: Iisdem enim prolectis potissima pars Sulphuris solidioris, & Sal fixum totum fiunt reliqua. Hæc Distinctio tuis argutiolis applicata, fervorem, ut spero, illarum aliquantisper sedaverit. Hoc *primum* est, quod monuisse non sit nullum operæ precium. Reliqua in tua Animadversione non sunt nisi inanes gerre, vix dignæ, quæ legantur.

Ut enim *secundò* notemus, quæ de *Uso Aquarum* repetis, scias, illas ex sententia Salæ servire *potissimum* pro vehiculis: qui potissimum dicit, non dicit illimatè, veluti tu hæc iniquè pervertis. Et quidnam vult sibi Ratiuncula tua? Anne enim propterea, quia Aquarum usus est, ad morbos, quibus ipsa Vegetabilia inserviunt; ideo ipsæ Aquæ desinunt esse Vehicula? Imo vero ob id magis sunt vehicula, accommodata quippe

quippe tum non tantum Parti affectæ & Medicamento devehendo, sed & ipsi morbo. Quomodo igitur evertatur *Ternarius Bezoarticorum*, uti tu crocitas, non sum equidem tam lynceus, ut videam.

Tertiò: Rationem Salæ tibi ais non placere: Nobis verò multo minus tua Rationis solutio, neque etiam ulli, credo, bono Logico placebit. Pronunciatum Salæ est: *Aquas simplices Vegetabilium destillatas non habere in se qualitatem prædominantem, Virtutesque Corporum à quibus eliciantur: Albæ enim quum existant & insipidæ, facile dispi-ci, quod Sulphure & Sale sint destituta, à quibus tum virtutes principes, tum Color (per colorem non nisi Tincturam, ut ex Aphorismo constat, intellexit) & Sapor in Mixtis.* Recti iudicii Logicus, quomodo in hujus sententiæ resolutione procedendum sit, facile videat.

Quodcunque est destitutum Sulphure & Sale, id non habet qualitates prædominantes virtutesque Corporum, à quibus est elicitum:

Aquæ simplices Vegetabilium, sunt destituta Sulphure & Sale:

Ergo Aquæ simplices Vegetabilium, non habent: &c.

Minor Propositio ita probatur.

Destillata

Destillata alba & insipida destituuntur Sulphure & Sale Vegetabilium:

Aquæ simplices Vegetabilium sunt Destillata alba & insipida:

Ergo Aquæ simplices Vegetabilium destituuntur Sulphure & Sale Vegetabilium.

Porro ex hisce verbis: *A quibus tunc Virtutesum Calor & Sapor in Mixtis: ex hisce inquam, Propositiones Majores utriusque Syllogismi rursus probari possunt: Sed hoc nihil ad rem facit, quum tibi tantum ad absurdum deducere Majorem Syllogismi posterioris sit propositum, quod, quam egregiè facias, videbimus. Neque piget me adscribere tua ipsius verba, ut admirandum tuum acumen Logicum quivis sentiat & videat: Ratio quæ assignatur, inquis, mihi non placet. Quare autem? Ais, quia alba sunt & insipida, igitur carent Sulphure & Sale, abs quibus Color, Sapor. Hic jam liceat videre Camelum saltantem! Audi, si albedo in causa aut saltem argumento est, quod Aqua destituatur suæ herba viribus, jam easdem etiam nullus Sal retinebit. Omnes siquidem Sales Vegetabilium albicant & sunt lucidi: Urges insipiditatem: Da tu mihi aliquem in mundo Sale, qui sapore referat suam Plantam. Ergo ne eo nomine omnes damnandi? Scias velim (neq̃, credo, te id nescire) egregios*

egregios Chymicos postquam Aquam è Plantâ eduxerunt, superstites facies urendo in cinerem vertere, & Salem ex ijs exuere, quem post Aquæ distillatæ adjungunt. Hic omnis Salis vis deponitur in aquam propriam: Itaque non omnis Aqua destillata caret vel Sale vel viribus sui Corporis. Quid dicam vel quid non dicam? Major propositio Syllogismi posterioris hæc erat,

Destillata alba & insipida destituuntur Sulphure & Sale Vegetabilium:

Hanc ipsam mirificus noster disputator ad absurdum deducere vult, subsumitque, ut ex loco allegato liquidissimò patet.

Primò. Omnes Sales Vegetabilium albicant & sunt lucidi:

Ergo omnes Sales Vegetabilium destituuntur herbæ suæ viribus.

Secundò. Nullus in mundo Sal sapore refert suam Plantam:

Ergo omnes erunt damnandi.

Tertiò. Aquæ simplices destillatæ, quibus adjunctum est Sal ex herba sua extractum, sunt albæ:

Ergo non omnis Aqua distillata caret vel Sale, vel viribus sui corporis. Credo equidem, si caces in aquas continebunt etiam merdam.

Nihil

Nihil hîc aliud respondeo, quam ridiculum te esse, qui aliorum bonas ac veras sententias velis ad absurdum deducere, neque prius tuorum, quibus id efficere tentes, Syllogismorum *numerare Terminos*, quos vides tam largè liberaliterque in unumquemque Syllogismorum tuorum te contulisse, ut propemodum quisque tot contineat terminos, quot voces. Pudet me tam puerilis asyllogistias, in quâ neque caput neque pes uni formæ reddi potest.

De contradictione verò age quid musitas?

Propositiones duæ sunt :

Aqua simplices Vegetabilium destituntur Sulphure.

Aqua Vegetabilium odorata non destituntur Sulphure.

Agnosco quidem has esse Salæ : Sed nego esse Contradictorias. Nec enim sunt AD IDEM. Aquæ enim odoratæ non sunt Aquæ simplices, ut supra est explicatum.

Denique ubinam damnat Aquas Aphorismus ? Monstra hoc, si vir es ? Dicit tantum eas non deberi usurpari, quasi totam Plantæ essentiam exhauserint, quam totam neque

neque Sulphur solum, neque Sal possidet, nedum ut Aquæ. Extracta vero quoniam Sulphur & Sal conjuncta contineant, quid impedit, quo minus totam Plantæ essentiam in se cohibere dicantur? Nam, quod tu ex *Aphorif. 1.* cornicaris, nihil te juvat. Illo Aphorismo Sala impugnat existentiam & possibilitatem Menstrui Vniversalis. Negat dari unum aliquod Menstruum, quod omnia Corpora queat solvere. Alia enim Menstrua salinæ naturæ esse oportere, alia Sulphuræ, alia Mercurialis: Quid hinc concludis? Ergo non dantur Menstrua particularia, huic vel illi corpori solvendo, & extrahendis puris partibus idonea? Profecto si ita arguteris, nihilo solidius id feceris reliquis tuis nugamentis.

XXIII. BALSAMA.

IN ijs quæ de Balsamis prolixè commentaris, hoc solummodo ad Salam spectat, ut quando tu dicis, eum statuere, ad externos *duntaxat* usus vehiculo unguento-
so esse miscenda Olea stillatitia: Dicamus hoc te non bonâ fide dicere: Quod si de tuo particulam illam exclusivam inferisti: Quis tibi neget esse ingenium? Etiam intus assumendis Oleis vehiculum addendum
G esse,

esse, Aphorismus expressissimè prodit: quod vidisses, si conspiciillum adhibuisses.

XXIV. *Anodyna ex Mineralibus.*

PRæcedenti Animadversione tam prodigè recensuisti Salæ opinionem, ut de tuo etiam aliquid in medium liberaliter contuleris: Hic vero tam parcè Aphorismi verba nobis admetiris, ut quantum illic negocij facessitum sit, ad expungendum superfluum, tantùm hic ad supplendum, quod omisisti. *Aphorif. 39. ait: Nihil reperiri in Mineralibus præditum qualitate somniferâ atque anodynâ:* Adde verò, quod ipse Aphorismus tibi expressissimè suggerit: SPECIFICA. Vis in hac. voculâ totius resolutionis. Facultatem illam seu vim Opiaticam in Extracto illo seu Magisterio Vitriolato supra diximus, non esse à Vitriolo præcisè, sed à certâ conjunctione Vitrioli cum Spiritu Vini: uno verbo à Magisterio, quâ Magisterio. Facultates autem à Magisterio oriundas Salæ contradistinguit Specificis, secutus in eo Paracelsum, cuius verba ex 6. *Archidox.* adscribemus: *Ihre krafft vnd Tugendt/die sie (intellige Magisteria) haben/ kommt nicht auß*
den

der Natur angehender Wirkung / auch nicht auß
der Specificâ, in solcher gestalt; Sonder / durch
die Vermischung. Virtutes ergo à Magisterio
seu Conjunctione simpliciter profluentes
contradistinguit Paracelsus Specificis: ex
quo ita argumentor.

*Quodcunque habet à Magisterio, quâ
Magisterio, quod sit Anodynum, il-
lud non est præditum qualitate anodyna
SPECIFICA:*

*At Anodynum Vitrioli habet à Magiste-
rio, quâ Magisterio, quod sit anody-
num.*

*Ergo Anodynum Vitrioli non est præditum
qualitate anodyna SPECIFICA.*

CONCLUSIO.

NUNC, quia tu ita vis, ego quo-
que desino, Eruditissime Do-
mine Censor. Quo tu animo haf-
ce tuas Animadversiones confarcina-
ris, id in confesso est. Libertatem
Philosophicam prætendis: sed eâ a-
busus plus contentionis, quam veri-
tatis studio indulisti, securus, quid

quomodo impugnares, dummodo pugnares. Ideoque frivolis argumentis, Syllogismis non Syllogismis, Aphorismos eoque sæpe non intellectos, hinc inde laceras, distorques, mutilas, sophisticationibus infinitis coinquinas: Et tamen hoc vis ingenuo spiritu, liberoque ab omni ambitione animo abs te factum nos existimare? Profectò Caput Medusæ non adduxit nos in saxum stuporem. Ac de famâ quidem suâ per te valdè securus est Sala: tu potius tuæ ipsius existimationi vel parcere debueras, vel consulere rectius, quam tot futilibus Animadversionibus videris non leviter profutuisse. Solidiora nisi adtuleris, salva equidem res fuerit. Et quid tu de Vitijs garris? Debebas ipsum te nosse: vidisses quorum alios reos agis, eorum temetipsum esse convictissimum. Mihi quoque cum personâ tua nihil quidquam fuit negocij, nec nisi cum vitijs tuis, quia ita voluisti, sum colluctatus. Imposterum etiam non desinet Sala Republicæ

AD ANONYMUM.

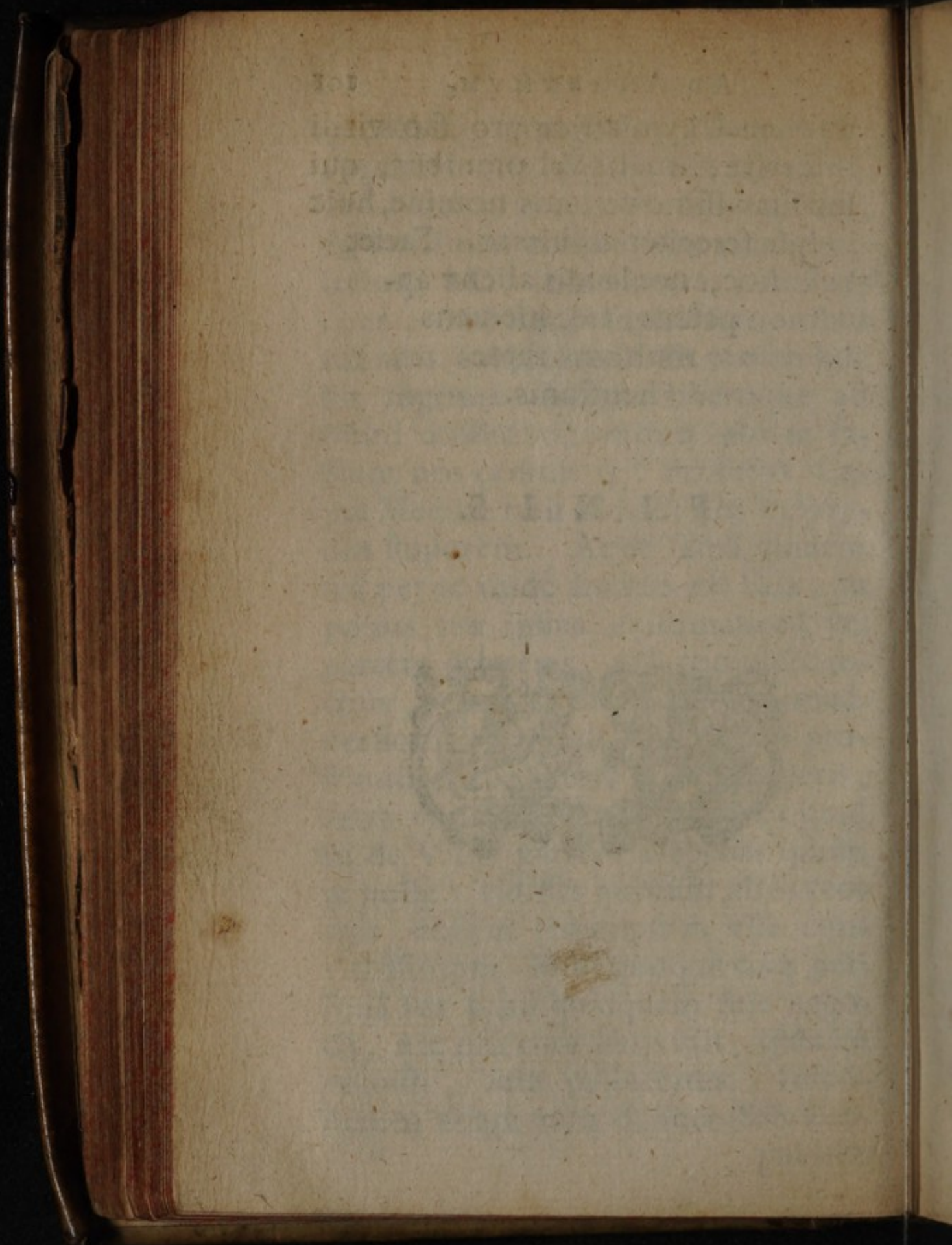
101

publicæ Chymiatricæ pro suo virili
inservire, invitis vel omnibus, qui
sub suavissimo veritatis nomine, huic
ipsi ferociter insultant. Faciet
hoc, nec laudis alienæ ap-
petens, nec metuens
multum repre-
hensionis.

F I N I S.

III + 6

